

FEDERÁLNÍ MINISTERSTVO VNITRA

Č.j.: OV—039/A—89

19. VI. 1989

~~TAJNÉ~~

Výtisk č. 13

Počet listů: 11

Počet příloh: 14/61

DENNÍ SITUAČNÍ ZPRÁVA č. 68

Upozornění: materiál je určen výhradně k informaci adresáta.

Nesmí být rozmnožován a po využití podléhá do 10 dnů vrácení federálnímu ministerstvu vnitra (odboru analytiky a informací Vnitřní a organizační správy FMV).

1. Bezpečnostní situace v ČSSR

V průběhu 16. - 18.6.1989 nebylo zaznamenáno závažné narušení veřejného pořádku a klidu. V Českých Budějovicích a Prachaticích proběhly bez protisocialistických invektiv a vykoupení hlášené církevní slavnosti k oslavě sv. Jana Nepomuckého, jichž se zúčastnili i představitelé katolické hierarchie ze zahraničí. Nejvyšší zjištěná účast na hlavní mši 17.6.1989 byla asi 2 000 osob. Dne 18.6.1989 byl v Prachaticích při slavnostní biskupské mši pro věřící /asi 3 500 osob/, pro něž nestačil prostor kostela, organizátory použit uzavřený televizní okruh s monitory do přilehlého prostranství. Duchovními nebyl celkový průběh pouti hodnocen nijak příznivě s ohledem na menší než předpokládanou účast věřících.

Nebyla zaznamenána závažná nepřátelská činnost vnějšího protivníka.

Nebyly zaznamenány nové metody a formy nepřátelského působení vnitřního protivníka.

Byly zaznamenány tři klamné anonymní telefonáty vyhrožující výbuchy /2 v Jihočeském kraji, 1 v Praze/, tři výskytu protisocialistických letáků /Praha a Jihomoravský kraj/ a tři protisocialistické nápisy /Praha, Středočeský a Severočeský kraj/. Ve všech případech se po pachatelích pátrá, u výhrůžek nebyl provoz hospodářských organizací přerušen.

V Bratislavě došlo 18.6.1989 k hromadné otravě 21 osob v důsledku požití kaše z bufetu. Stav nemocných je hodnocen případ od případu od lehkého až po těžký, dvě osoby byly v bezvědomí. Případ se vyšetřuje.

Nebyla zaznamenána závažná mimořádná událost v čs. národním hospodářství, dopravě a spojích.

2. Nepřátelská činnost

b/ Dne 17.6.1989 bylo zneužito v Realistickém divadle Zdeňka Nejedlého v Praze posledního představení hry "RES PUBLIKA aneb jak jsme nezažili 20. léta", jehož se mj. zúčastnili V. HAVEL a prof. M. MACHOVEC, ke glorifikaci 1. čs. republiky jako "zlatého věku". Došlo k tomu v závěru představení, kdy byli přítomní vyzváni ke sdělení pocitů ze hry. Prof. MACHOVEC dokonce ve svém vystoupení přirovnával V. HAVLA ke K.H.Borovskému. Vystoupení pozvaných osob byl na jevišti přítomen ředitel divadla J. FRÉHÁR, který dával všem na jevo souhlas s tím, co bylo řečeno. Na inverativy obecenstvo reagovalo potlesky.

V Košicích byl zaznamenán další výskyt vulgárního protikomunisticky formulovaného anonymního dopisu, patrně určeného zaměstnancům spojů, neboť byl podán do poštovní přepravy bez uvedení adresy /jde o dopis, o němž jsme informovali minulý týden a který byl zaznamenán již 2x/. Po pachateli se pátrá.

Dne 16.6.1989 byl v Českých Budějovicích zaznamenán anonymní telefonát vyhrožující výbuchem nálože v pivovaru Budvar. Týž den byl obdobný telefonát zaznamenán ve s.p. Jitona Soběslav /okr. Tábor/. Oba telefonáty byly prověřeny jako klamné. Po pachatelích se pátrá. K přerušení výroby nedošlo.

Dne 17.6.1989 byl v Praze zaznamenán anonymní telefonát s výhrůžkou výbuchem ve stanici metra. Byl prověřen jako klamný, k přerušení dopravy nedošlo, po pachateli se pátrá.

V Ostravě bylo 16.6.1989 zjištěno, že na kapličku v Husových sadech je přilepen leták s nápisem na podporu čínských studentů, podepsaný Nezávislým mírovým hnutím. Jde o opakování akci /předchozí výskyt zjištěn v poněkud pozměněné podobě 15.6.1989. Po pachateli se pátrá.

V Praze byl 17.6.1989 zjištěn leták, vyzývající k účasti na manifestaci za "záchrany Stromovky" dne 21.6.1989, před PKOJF. Po pachateli se pátrá.

Dne 18.6.1989 bylo na mírové slavnosti v Brně-Líšni zjištěno vylepení 6 letáků "Nezávislého mírového sdružení - iniciativy za demilitarizaci společnosti". Po pachateli se pátrá.

Dne 17.6.1989 byl v Praze, na tzv. LENNONOVĚ ZDI zjištěn nápis "Svobodu Otakaru Veverkovi". Po pachateli se pátrá.

Dne 18.6.1989 byly zaznamenány v Litoměřicích /na vozovce, v délce 5,4 m/ a ve Staré Boleslavi /na plotě podniku Zemědělské stavby, v délce 5,65 m/ nápisu vyzývající k likvidaci generálního tajemníka ÚV KSČ a útočící proti stoupencům jeho politiky. Po pachatelích se pátrá.

V Praze byl 18.6.1989 zadržen čs. občan Roman KOLÁŘ /1966/, zaměstnanec Ředitelství poštovní přepravy Praha, člen SSM, netrestán, který sbíral podpisy pod výzvy vládě ČSSR na podporu odsouzené Jany PETROVÉ. Jmenovaný v podnapilém stavu fyzicky i verbálně napadl zakročující příslušníky VB, proto byl se souhlasem prokurátora umístěn do cely zadržení a zajištění.

3. Negativní jevy a poruchy v čs. národním hospodářství

Bylo zjištěno, že švýcarská firma CIBA-GEIGY provádí v jednotlivých zemědělských podnicích v rámci ČSSR poloprovozní zkoušky s chemickými přípravky, které nejsou v ČSSR registrovány a zkoušky různých kombinací povolených přípravků, popř. zkoušky zvyšování jejich koncentrace. Toto je prováděno bez povolení a vyjádření Ústředního kontrolního a zkušebního ústavu zemědělského Brno, což je v rozporu s ustanovením § 27/l zák. č. 61/1964 Sb., kde je prostředek neschválený příslušnými čs. ústavy, pokud je aplikován, považován za jed a jako s takovým s ním má být zacházeno. V případě firmy CIBA jde o pří-

pravky TILT CB, BERET 400 FS, SATIS, TELL 75 WG a o povolené přípravky v neověřených kombinacích a koncentracích /SYNTOP, LOGRAN/. Užívání uvedených přípravků je zadokumentováno. Je zjišťována konkrétní odpovědnost za uvedený stav, jsou přijímána součinnostní opatření k prověrce činnosti firmy CIBA v dalších krajích ČSSR.

4. Nejzávažnější mimořádné události a kriminální trestná činnost

a) Mimořádné události v národním hospodářství a živelní pohromy

Dne 18. června 1989 ve 12.00 hodin bylo do 4 nemocnic v Bratislavě přivezeno z bufetu zv. Mamut v Borinke (okr. Bratislava-venkov) celkem 21 osob, převážně členů oddílu jógy TJ Internacionál Bratislava, s příznaky otravy. Stav 6 z nich byl lékařem označen za vážný. Bylo zjištěno, že potíže vznikly po požití kaše, uvařené z kukuřičného šrotu, zakoupeného dne 6. května letošního roku v Bratislavě v centrální tržnici od dosud nezjištěného muže. Podle příznaků a předběžného rozboru jde o otravu alkaloidem atropinového charakteru rostlinného původu. Byly zajištěny vzorky jídla a vody. Bližší okolnosti a totožnost muže, který šrot prodával, se zjišťují.

Vyšetřuje OS SNB Bratislava-venkov.

Dne 15. června 1989 v 19.00 hodin došlo v lesním porostu katastru obce Josefův Důl (okr. Jablonec nad Nisou) v důsledku technické závady na elektroinstalaci k požáru odstaveného traktoru Severočeských státních lesů. Zničením traktoru, poškozením speciálního automobilu a maringotky vznikla uvedenému závodu škoda ve výši 181 600 Kčs. Ve věci bylo zahájeno stíhání pro trestný čin obecné ohrožení.

Vyšetřuje OS SNB Jablonec nad Nisou.

Dne 16. června 1989 v 03.00 hodin došlo v ubytovně s.p. Českomoravský len Humpolec, závod Pomezí (okr. Svitavy) k požáru, který zničil celý objekt. Škoda činí asi 415 000 Kčs. Ke zranění osob nedošlo. Příčina požáru, který vznikl nad akumulačními kamny v sociální místnosti, je předmětem dalšího šetření za účasti soudního znalce z oboru elektro. Ve věci bylo zahájeno stíhání pro trestný čin obecné ohrožení.

Vyšetřuje OS SNB Svitavy.

Dne 17. června 1989 ve 21.30 hodin došlo na Vinohradské ulici v Praze 3 k požáru prodejny květin JZD Dobřichovice, odkud se rozšířil na stánek občerstvení a dílnu kamenosochařů. Ke zranění osob nedošlo. Na objektech vznikla škoda asi 160 000 Kčs. Příčina požáru, jehož ohnisko bylo ve skladu prodejny květin, se zjišťuje.

Vyšetřuje OS SNB Praha 3.

b) Násilná trestná činnost

Dne 17. června 1989 ve 14.15 hodin byl v lese u obce Rájec (okr. Šumperk) nalezen usmrcený, bodnými ranami do hrudníku a úderem do hlavy, [REDACTED] (nar. 1954, bytem Malečín, okr. Šumperk, dělník). Ke zjištění příčiny smrti byla nařízena soudní pitva. Ve věci bylo zahájeno stíhání pro trestný čin vraždy. Po pachateli se pátrá.

Vyšetřuje OS SNB Šumperk.

c) Majetková trestná činnost

Dne 16. června 1989 byli v Popradě zadrženi a jsou stíháni pro trestný čin spekulace [REDACTED] (nar. 1943, bytem Kežmarok, okr. Poprad, vedoucí provozu Okresního podniku služeb, 1x soudně trestán) a ing. [REDACTED] (nar. 1950, bytem Poprad, inspektorka SBCS Poprad, oba členové KSČ). Jmenovaní v září a prosinci 1988 dovezli z NSR 3 kusy počítačů, které prostřednictvím s.p. Klenoty Bratislava prodali socialistickým organizacím. Tímto jednáním získali neoprávněně částku 658 017 Kčs.

Vyšetřuje OS SNB Poprad.

Dne 17. června 1989 byl v Praze 4 zadržen a je stíhán pro trestný čin spekulace občan VSR [REDACTED] (nar. 1952, přechodně bytem Varšava). Jmenovaný do ČSSR přicestoval dne 16. června 1989 jako turista přes OPK Petrovice a bez proklení provezl 1 160 kusů magnetofonových kazet, 2 203 kusů sisonových šátků a 20 balení léků ampicilin, vše v celkové hodnotě 200 000 Kčs. Jmenovaný byl umístěn v cele zadržení a zajištění MS VB Praha. Zboží, které chtěl se ziskem v ČSSR rozprodat bylo zajištěno.

Vyšetřuje OS SNB Praha 4.

Ve dnech 16. až 18. června 1989 bylo na území ČSSR hlášeno 177 případů krádeží vloupáním, z toho:

	do obchodů a restaurací	bytů	rekreačních objektů	motorových vozidel	ostatní	škoda celkem
ČSR	19	18	33	27	35	599 000
SSR	6	3	7	14	15	102 300
ČSSR	25	21	40	41	50	701 300

d) Dopravní nehody leteckých, kolejových a silničních prostředků

Navazuje na DSZ ze dne 3. dubna 1989: k železniční dopravní nehodě ve stanici ČSD Most s původně hlášenou škodou 120 000 Kčs. Šetřením bylo zjištěno, že nehodu zavinil nedůsledným výkonem služby vrchní mistr [REDACTED] (nar. 1938, bytem Ústí nad Labem). Jmenovaný nezajistil odstranění závad na železničním svršku. Na nehodě se podílel i obchůzkář [REDACTED] (nar. 1939, bytem Louka, okr. Most), který ačkoliv o závadách věděl, tyto neohlásil. Škoda byla upřesněna na 154 500 Kčs. Oba jmenovaní jsou stíháni pro trestný čin obecné ohrožení.

Vyšetřuje OS SNB Most.

Dne 16. června 1989 v 17.00 hodin v katastru obce Lítkovice (okr. Pelhřimov) došlo při chemickém postřiku polí JZD Žirovnice k havárii vrtulníku s.p. Slovair MI-2, který pilotoval [REDACTED] (nar. 1943, bytem Prostějov). Ke zranění osob nedošlo. Na vrtulníku vznikla škoda asi 900 000 Kčs. Pravděpodobnou příčinou havárie byla chybná pilotáž. [REDACTED] byla odebrána krev na zkoušku alkoholu a ve věci zahájeno stíhání pro trestný čin obecné ohrožení.

Vyšetřuje OS SNB Pelhřimov a Státní letecká inspekce Praha.

Dne 16. června 1989 v 10.30 hodin na křižovatce ulic ve Znojmě řidič sanitního vozidla OUNZ Znojmo [REDACTED] (nar. 1928, bytem Hrušovany nad Jevišovkou, okr. Znojmo) při odbočování vlevo nedal přednost protijedoucímu nákladnímu automobilu a došlo ke střetu. Při nehodě utrpěli 2 pacienti smrtelná zranění, 2 byli zraněni těžce a 4 lehce. Škoda na vozidlech činí 32 000 Kčs. Požití alkoholu u řidičů nebylo zjištěno. [REDACTED] byl zadržen řidičský průkaz.

Vyšetřuje OS SNB Znojmo.

Dne 16. června 1989 v 06.00 hodin došlo na železniční trati mezi obcemi Horná Štubňa a Turček (okr. Martin) v důsledku nesprávného uložení betonových panelů k vykolejení 4 vagónů nákladní vlakové soupravy. Ke zranění osob nedošlo. Škoda na železničním svršku a vagonech činí asi 150 000 Kčs, na nákladu bude vycíslena dodatečně. Provoz na trati byl obnoven ve 20.00 hodin téhož dne.

Vyšetřuje OS SNB Martin.

Dne 16. června 1989 ve 23.00 hodin došlo v železniční stanici Lužná (okr. Rakovník) v důsledku prasknutí pružiny na podvozku k vykolejení tří nákladních vagónů. Ke zranění osob nedošlo. Na železničním svršku a vagonech byla způsobena škoda

35 000 Kčs. Provoz na trati byl obnoven 17. června 1989 v 06.00 hodin. Dne 18. června 1989 v 05.35 hodin došlo na stejné trati mezi železničními stanicemi ČSD Lužná a Řevničov k vykolejení 10 vagónů nákladního vlaku, ložených cukrem a k jejich převrácení na bok. Příčinou byl špatný technický stav železničního svršku. Způsobená škoda činí asi 200 000 Kčs. Přeprava osob je zajišťována autobusy. Provoz na trati bude obnoven pravděpodobně dne 19. června 1989.

Vyšetřuje OS SNB Rakovník a Inspektorát bezpečnosti dopravy Praha.

Dopravní nehody ve dnech 16. až 18. června 1989

	počet nehod	usmrceno osob	těžce zraněno osob	hmotná škoda v Kčs
ČSR	728	10	58	3 834 800
SSR	206	2	17	978 900
ČSSR	934	12	75	4 813 700

e) Ostatní mimořádné události a závažná trestná činnost

Dne 18. června 1989 v 01.30 hodin byla na OPK Bratislava-Petržalka, při výjezdu do Rakouska, v osobním autě občana PLR [] (nar. 1949, bytem PLR, soukromý taxikář) odhalena tajná pašerácká schránka, ve které bylo nalezeno 856 šperků ze žlutého kovu, 30 000 Kčs, 5 990 leva, 250 000 forintů a 355 300 rublů, vše v celkové hodnotě asi 5 195 400 Kčs. Vozidlo včetně převážených šperků a peněz bylo zajištěno na OPK a [] byl se souhlasem prokurátora zadržen.

Vyšetřuje OS SNB Bratislava 5.

Ve dnech 16. až 18. června 1989 zadrželi příslušníci PS pro přípravu a pokus o ilegální přechod státní hranice z ČSSR do NSR a Rakouska 4 občany ČSSR a 6 NDR.

Pro vniknutí z Rakouska na území ČSSR byl zadržen 1 občan Rakouska.

Hranici se socialistickým státem narušili 4 občané ČSSR, 5 NDR a 6 PLR.

Ze zájezdů organizovaných čs. cestovními kancelářemi do Jugoslávie, Rakouska, NSR, Švýcarska a Dánska se nevrátilo 26 občanů ČSSR.

Z emigrace v NSR, Rakousku a USA se vrátilo 5 občanů ČSSR.

I n f o r m a c e
o nehodovosti v silničním provozu na území ČSSR v období
leden až květen 1989

V hodnoceném období došlo k 38 947 dopravním nehodám (o 2,3% méně než ve stejném období 1988). Usmrceno bylo 457 osob (429), těžce zraněno 1948 osob (1676) a lehce zraněno 9251 osob (8948). Hmotné škody činí 195,4 mil.Kčs (191,9 mil. Kčs).

K nejvyššímu počtu dopravních nehod došlo v hl.m. Praze (5848), Severomoravském kraji (4416) a Jihomoravském kraji (4215).

Nejvíce usmrcených bylo v Jihomoravském a Západoslovenském kraji (60), dále ve Středoslovenském kraji (49).

Řidiči motorových vozidel zavinili 86,9% dopravních nehod.

Hlavními příčinami nehod jsou nesprávný způsob jízdy (53,8%) a nepřiměřená rychlosť (22,6%).

V obcích bylo způsobeno 28 829 nehod, (74%) mimo obec 10 118 nehod, (26%).

Pod vlivem alkoholu byly způsobeny 2482 nehody. O život při nich přišlo 51 osob a 1336 bylo zraněno. K nejvyššímu počtu nehod pod vlivem alkoholu došlo v Severomoravském kraji (369).

5. Názory a nálady obyvatelstva

Mezi zdravotnickými pracovníky polikliniky Trhové Sviny /Jihočeský kraj/ byly zaznamenány názory, že v SSSR dochází ke zprofanování socialismu a komunismu. Je projevováno překvapení nad existencí množství problémů, zejména v národnostních otázkách a ekonomické oblasti.

Herci Jihočeského divadla v Českých Budějovicích /JAROLÍMEK a VOLE, vyloučeni z KSČ/, kteří byli v SSSR v době konání sjezdu lidových poslanců konstatovali, že je tam nyní absolutní svoboda, což vede k tomu, že po době trvání tvrdé diktatury lidé nedovedou využívat demokracii. Sjezd měl podle jejich mínění jediný cíl, který především sledoval M. Gorbačov, a to jeho zvolení do funkce předsedy, aby soustředil do svých rukou moc. Oba shodně předpokládají, že přestavba v SSSR ztroskotá na hluboké krizi sovětské ekonomiky, závažných národnostních rozporech a uvolněné demokracii. Obdobné názory vyjadřuje i bývalý pracovník KV KSČ v Českých Budějovicích /KREJČÍ, vyloučen z KSČ/, který pochybuje, že přestavba bude v SSSR realizována. Lidé se podle něj naučili do všeho mluvit a nic nedělat. Domnívá se, že současná politika M. Gorbačova dlouho nevydrží a SSSR opět nastoupí tvrdý kurs.

Rozpornost ohlasů a názorů obyvatelstva na vývoj vnitropolitické situace v SSSR dokladují diametrálně odlišná hodnocení veřejnosti v okrese Tachov, kde je pozitivně hodnoceno objektivní zpravodajství předávané zejména sovětskou televizí ze sjezdu lidových poslanců, je oceňována otevřenosť vystoupení soudruhů Gorbačova a Ryžkova, zejména zveřejnění výše výdajů na obranu s jejich zamýšleným snížením. Je vyslovován názor, že prováděná otevřená politika postupně získá sovětskou veřejnost i pro řešení nepopulárních ale nezbytných opatření.

Dělníky jednotlivých závodů v Novém Městě nad Metují /okr. Náchod/ je kritizováno vystupování a chování některých herců při natáčení zábavného pořadu Čs. televize "Není nutno, aby bylo veselo" ve dnech 9. a 10.6.1989 v Novém Městě nad Metují. Je kritizováno, že Luděk SOBOTA se v průběhu natáčení přivedl do podnapilého stavu a poté před lidmi močil na zeď budovy MěNV, obdobně je kritizována herečka RŮŽIČKOVÁ, která vystupovala velmi vulgárně. Dělníci poukazují na to, že když si dá dělník v práci pivo, je kárně postižen, zatímco herci za to berou peníze.

Mezi dělníky Východočeského průmyslu masného v Březhradě /okr. Hradec Králové/ je poukazováno na to, že ČSSR jde v ekonomice "ode zdi ke zdi" a že s tím nic neudělá ani bývalý horník, nyní předseda vlády s. Adamec. Jsou zaznamenávány názory, že komunisté nechají republiku "rozebrat". V souvislosti s tím je kritizováno přeplácení při výkupu dobytka od soukromníků, což se následně odráží v nutnosti finančních dotací v masném průmyslu. Podle dělníků si soukromníci takto "mastí kapsy". Jsou vyjadřovány obavy, že "v ČSSR to neskončí dobře, i když se to dříve položí v MLR, PLR a SSSR". Mezi zaměstnanci se dále kritizuje zvyšování počtu emigrací čs. občanů s tím, že "za Novotného se mohlo na Západ jezdit daleko více a tolik emigrací jako dnes nebylo". Rovněž je kritizováno, že v SSSR jsou bývalí státníci po smrti odsuzováni a chválen je pouze ten, který je právě ve funkci.

Dne 18. června 1989 ve 13.00 hodin byl na chirurgickém oddělení OÚNZ v Jablonci nad Nisou ošetřen s podlitinami na zádech a končetinách [REDACTED] (nar. 1969, bytem Držkov, okr. Jablonec nad Nisou, truhlář). Předpokládaná doba pracovní neschopnosti je dle lékaře 2 - 3 týdny. Ke svému zranění jmenovaný uvedl, že byl téhož dne v 01.30 hodin předveden na OO VB Železný Brod (okr. Jablonec nad Nisou). Zde proti němu ppor. SNB Zdeněk KOSTEČKA (nar. 1956) a nstržm. Pavel DUFEK (nar. 1961, oba SIPS na OO VB Železný Brod) použili, při výslechu, údery pěsti a služebního obušku. Příslušníky SNB nebyl zhotoven záznam o použití mírnějších prostředků. Po zadokumentování bude věc postoupena inspekci náčelníka KS SNB Ústí nad Labem.

Vyšetřuje OS SNB Jablonec nad Nisou.

Dne 16. června 1989 ve 21.15 hodin v obci Svaté Pole (okr. Příbram) nstržm. SNB Miroslav HOVORKA (nar. 1967, zařazen MS VB Praha) bez vědomí majitele řídil motocykl, se kterým v důsledku nepřiměřené rychlosti narazil do zábradlí. Utrpěl zranění s dobovou léčením asi 14 dnů a je hospitalizován v nemocnici v Příbrami. Na motocyklu vznikla škoda 4 500 Kčs. Jmenovanému, který před jízdou pravděpodobně požil alkoholické nápoje, byla odebrána krev na zkoušku alkoholu.

Vyšetřuje OS SNB Příbram.

Dne 16. června 1989 v 21.50 hodin v obci Herálec (okr. Havlíčkův Brod) řidič soukromého osobního auta kpt. SNB Jiří HODOBOŘ (nar. 1949, zástupce náčelníka DI OS SNB Havlíčkův Brod) narazil do zadní části vozidla, které jelo po hlavní silnici a z místa nehody ujel. Ke zranění osob nedošlo, škoda na vozidlech činí asi 4 000 Kčs. Byla mu odebrána krev na zkoušku alkoholu.

Vyšetřuje OS SNB Havlíčkův Brod.

Dne 16. června 1989 v 19.30 hodin v Havlíčkově Brodě řidič soukromého osobního auta nstržm. SNB Robert DVOŘÁK (nar. 1968, frekventant PP VB ČSR) nezvládl řízení, vjel do příkopu, narazil do betonového mostku a s vozidlem se převrátil. Při nehodě utrpěla jeho spolujezdka těžké zranění, řidič byl zraněn lehce. Škoda na vozidle činí 35 000 Kčs. DVOŘÁKOVI byla odebrána krev na zkoušku alkoholu a je stíhán pro trestný čin ublížení na zdraví.

Vyšetřuje OS SNB Havlíčkův Brod.

Dne 16. června 1989 v 21.30 hodin v Myjavě (okr. Senica) podnapilý řidič soukromého osobního auta nstržm. SNB Miroslav KRIŠKO (nar. 1967, bytem Myjava, SIPS OO VB Senec) narazil do třech zaparkovaných automobilů. Ke zranění osob nedošlo. Na vozidlech vznikla škoda 7 700 Kčs. Dechová zkouška na alkohol byla pozitivní. KRIŠKO, kterému byl zadržen řidičský průkaz, odmítl odběr krve na zkoušku alkoholu.

Vyšetřuje OS SNB Senica.

Dne 16. června 1989 ve 22.45 hodin v Hradci Králové řidič soukromého osobního auta mjr. SNB Richard BÖNISCH (nar. 1938, starší metodik střediska vrcholového sportu FMV Praha) řídil vozidlo po požití alkoholických nápojů a narazil do zábradlí nadjezdu. Ke zranění osob nedošlo. Na vozidle a zábradlí vznikla škoda 15 500 Kčs. BÖNISCH, kterému byl zadržen řidičský průkaz, odmítl odběr krve na zkoušku alkoholu.

Vyšetřuje OS SNB Hradec Králové.

Dne 16. června 1989 ve 14.10 hodin na Olomoucké ulici v Brně řidič nákladního automobilu [REDACTED] (nar. 1963, bytem Nosislav, okr. Břeclav) nedal při odbočování vlevo přednost protijedoucímu motocyklu, který řídil por. SNB Miloslav BEDNARÍK (nar. 1965, bytem Brno, zařazen ve středisku vrcholového sportu RH Brno). Při nehodě utrpěl BEDNARÍK zranění,

kterému na místě podlehla. Škoda na motocyklu činí 30 000 Kčs.
Vyšetřuje MS SNB Brno.

Dne 17. června 1989 v 01.45 hodin mezi obcemi Sklené Teplice a Banská Štiavnica (okr. Žiar nad Hronom) podnapilý řidič soukromého osobního auta pprap. SNB Roman POLIOVKA (nar. 1963, SIPS 00 VB Žarnovica) nezvládl řízení a narazil do svodidla. Ke zranění osob nedošlo, škoda na vozidle činí asi 5 000 Kčs. Jmenovanému byl proveden odběr krve na zkoušku alkoholu a zadržen řidičský průkaz.

Vyšetřuje OS SNB Žiar nad Hronom.

Dne 17. června 1989 ve 14.50 hodin v katastru obce Martinice (okr. Kroměříž) řidič soukromého osobního auta por. PS Rostislav POLACH (nar. 1938, náčelník spojovací služby školy SNB a PS Holešov) při jízdě usnul, vjel mimo vozovku a narazil do stromu. Při nehodě byl řidič zraněn těžce a jeho dva spolujezdci lehce. Na vozidle vznikla škoda 15 000 Kčs. Požití alkoholu řidičem nebylo zjištěno.

Vyšetřuje OS SNB Kroměříž.

Dne 17. června 1989 v 18.10 hodin v katastru obce Králová pri Senci (okr. Galanta) řidič soukromého osobního auta kpt. SNB Jozef MACEK (nar. 1952, st. referent OS SNB Bratislava 5) nezvládl řízení, sjel do pole, kde se s vozidlem několikrát převrátil. Při nehodě utrpěl lehké zranění. Na vozidle vznikla škoda 20 000 Kčs. Pro podezření z požití alkoholických nápojů před jízdou mu byl proveden dvojitý odběr krve a zadržen řidičský průkaz.

Vyšetřuje OS SNB Galanta.

Dne 18. června 1989 v 18.00 hodin v Čachovicích (okr. Mladá Boleslav) řidič soukromého motocyklu nstržm. SNB Miroslav DRAHOTA (nar. 1965, bytem Čachovice, SIPS OO VB Lysá nad Labem, okr. Nymburk) v důsledku rychlé jízdy vjel do levé poloviny vozovky a narazil do protijedoucího motocyklu. Při nehodě utrpěli nstržm. DRAHOTA a 2 spolujezdci těžká zranení, druhý řidič byl zraněn lehce. Škoda na motocyklech činí 2 000 Kčs. Nstržm. DRAHOTOVI byl zadržen řidičský průkaz a je stíhán pro trestný čin ublížení na zdraví.

Vyšetřuje OS SNB Mladá Boleslav.

Rozdělovník

s. Jakeš
s. Husák
s. Adamec
s. Indra
s. Hegenbart

Vedení FMF
s. Písek
s. Komárek

Kontakty Demokratické iniciativy do Federálního shromáždění

Podle člena vedení Demokratické iniciativy /DI/ Ilji STOROŽENKA tato organizace udržuje kontakty na některé poslance Federálního shromáždění, kteří jí předávají informace o jednáních, včetně připravovaných kádrových změn.

Jedním z nich je poslanec za Československou stranu lidovou MIFKA.

/Správa SNB Ústí nad Labem/

Rozdělovník

s. Jakeš

+ Indra

vedení řmk
ředitel. SSSR (?)
ř. správce SNB
Hrdý/L

Aktivita Hnutí za občanskou svobodu

Tzv. Hnutí za občanskou svobodu /HOS/ reprezentované Rudolfem BATTĚKEM předalo do zahraničí, delegátům Kongresu Socialistické internacionály, text "pozdravného oslovení". Je v něm mimo jiné konstatováno, že HOS v ČSSR nahrazuje dosud neexistující sociálně demokratickou stranu. HOS se svým Manifestem /"Demokracie pro všechny"/ přihlásilo k "základní hodnotě ideového východiska demokratického socialismu". V textu se dále uvádí, že "odpovědnost za budoucí stav české a slovenské společnosti není věcí jen dnešního vedení, přísluší i současné opozici. Avšak ten, kdo se snaží své ideové odpůrce předem diskvalifikovat falešnými pojmy o údajném antisocialismu a protistátnosti a bezostyšnou represí porušovat pravidla demokratického soužití, jen ztěží může očekávat respekt a podporu občanů." Toto BATTĚKOVO "oslovení" je datováno 14.6.1989 a obsahuje celou řadu dalších invektiv vůči politickým poměrům v ČSSR. Například, že "v této zemi vládnou dosud lidé, kteří ji znormalizovali v podobě dnes už i v Sovětském svazu překonaného brežněvovského období stagnace, lidé, kteří nemohou získat důvěru občanů, neboť jejich verbální přihlašování se k reformám je zcela nevěrohodné."

/Správa SNB Praha/

Rozdělovník

s. Jakeš

Vedení SNB

s. Husák

Práv. SSSR (?)

s. Adamec

I. a II. správ. SNB

s. Indra

Praha

s. Lenárt

s. Fojtík

1. Hejtmanství

Vzrůst zájmu západních politických kruhů a emigrace o tzv.
Společnost pro studium demokratického socialismu

Podle poúnorového emigranta Radomíra LUŽI se vznik "Společnosti pro studium demokratického socialismu" /SDS/ v ČSSR stal předmětem mimořádného zájmu vedení západních sociálně demokratických a socialistických stran, především SPD, Socialistické strany Francie a Socialistické strany Itálie. V současné době se podle LUŽI zvýší frekvence styků Západu na osoby, které se angažují na založení SDS, a to z důvodu, že vedení jednotlivých stran Socialistické internacionály je členskou základnou vytýkáno, že křesťansko demokratické strany je při styku s Východem "předběhly". Tato "nečinnost" dala příležitost ke vzniku současného postavení klerikálně orientované Solidarity v PLR a tím došlo k tomu, že se PLR úplně vymkla z vlivu Socialistické internacionály /SI/. Proto má zvýšený zájem o styk se sociální demokracií v ČSSR pro západní sociálně demokratické a socialistické strany strategický význam, zvláště pro předvolební boj.

LUŽA, který se v celé záležitosti silně angažuje, navázal styk se členem přípravného výboru SDS Stanislavem POŠUSTOU. Informoval jej, že SI obdržela dopis odeslaný přípravným výborem SDS s tím, že W. BRANDT jej ihned nechal sekretariátem SPD rozmnožit. Dopis obsahoval žádost o pomoc při legalizaci SDS a o vyslání určité osoby z SPD či SI, která by činnosti SDS v ČSSR byla nápomocna.

LUŽA tlumočil POŠUSTOVI žádost BRANDTA, aby byl v ČSSR na podzim uspořádán mezinárodní seminář na téma "Socialismus a úloha sociální demokracie". POŠUSTA se má oficiálně obrátit na ÚV KSČ se žádostí o účast na tomto semináři. BRANDT zajistí v případě konání semináře účast na úrovni ideologických tajemníků sociálně demokratických stran. Finanční záležitosti spojené se seminářem uhradí SPD.

LUŽA požaduje, aby do SDS nebyly přijaty osoby s antikomunistickým zaměřením typu BATTĚKA, HAVLA apod., které by se mohly stát jedním z důvodů nepovolení činnosti SDS. Podle jeho informací, které prý má z ÚV KSČ, jsou SDS a OBRODA pojímány jako struktury, se kterými lze vést konstruktivní dialog, a proto těmto skupinám bude ze zahraničí poskytována podpora na úkor "charty-77", VONS a pod.

LUŽA žádal POŠUSTU, aby navázali písemný styk s Italskou socialistickou stranou, jmenovitě CRAXIM, se švédskou sociálně demokratickou stranou - KARLSONEM, dánskou sociálně demokratickou stranou - STTERLITZEM a s MITTERANDEM. Těmto osobám mají být zaslány dopisy, které je o vzniku SDS budou oficiálně informovat a na jejich základě tito představitelé budou SDS podporovat. LUŽA tuto záležitost s výše uvedenými představitelem SI osobně projednal.

Na posledním zasedání SI /předsednictva/ bylo rozhodnuto, že v prvopočátku bude styk se sociální demokracií v ČSSR v první fázi uskutečňován prostřednictvím SPD a tímto stykem byl pověřen DINGELS a GLOTZ.

Dne 15.6.1989 se mělo ve Vídni uskutečnit jednání LUŽI a JANÝRA s Franzem VRANITZKIM, kde měla být konkretizována otázka spolupráce rakouské SPÖ se sociální demokracií v ČSSR.

/II. správa SNB/

Rozdělovník

s. Jakeš
s. Husák
s. Adamec
s. Indra
s. Fojtík
s. Hegenbart

*nedam! tom
jedn. SSSR (?)
Janý. správ. SNB*

"Ekumenická shromáždění" v Bratislavě

V návaznosti na evropské ekumenické /t.j. sjednocené/ shromáždění mládeže v Pécsi v MLR se projevují snahy nelegální církve a laického apoštolátu organizovat podobná shromáždění i v Bratislavě.

Cílem organizování těchto ekumenických shromáždění je získat co největší okruh osob, zejména mládeže, bez ohledu na jejich příslušnost k jednotlivým církvím, zabezpečit propojení jejich činnosti, dostat pod vliv katolicismu i ostatní církve a takto vytvořit širší základnu. Tato základna by mohla být využita k vytvoření jednotné fronty všech církví a jejímu zneužití k politickým cílům formou vytvoření klerikální politické strany pod vedením nelegálních struktur římsko-katolické církve.

Doposud byla v Bratislavě organizována dvě shromáždění /4.6.1989 v římsko-katolickém kostele na Trnávce a 14.6.1989 v dómu sv. Martina/. Obou se zúčastnilo asi 2 000 osob, z nichž 75 procent tvořila mládež. Kromě fanatických náboženských projevů, hraničících s tranzem přítomných, nedošlo na těchto akcích k veřejným vystoupením nelegální církve a laického apoštolátu, k přednesu politických požadavků, ani k narušení klidu a veřejného pořádku.

Podobné shromáždění je připravováno dne 21.6.1989 v kostele evangelické reformované církve na náměstí SNP v Bratislavě. Doposud nebyly zjištěny snahy nelegální církve a laického apoštolátu na tomto setkání veřejně vystoupit s politickými požadavky.

Jsou prováděna opatření ke kontrole činnosti organizátorů těchto shromáždění, k zabránění zneužití těchto akcí k protispolečenské činnosti.

/Správa SNB Bratislava/

Rozdělovník

s. Jakeš
s. Husák
s. Adamec
s. Janák
s. Hegenbart

vedem! Fm
předst. ssen (?)
I., II. a XII. správce SNB
SNB Blaue

Situace v Pohraniční stráži MLR a problémy příslušníků oddělení pasové kontroly ČSSR

Podle sdělení příslušníků Pohraniční stráže /PS/ MLR z brigády PS Györ mají být během 2 - 3 měsíců u brigád PS MLR zrušena politická oddělení a jejich pracovníci mají vykonávat funkce tzv. vychovatelů. Náplň jejich práce není zatím stanovena.

Na státních hranicích s Rakouskem bylo v měsíci květnu zadrženo maďarskou PS 172 narušitelů státních hranic, převážně občanů RSR a NDR. Celkem 6 osobám se podařilo proniknout do Rakouska. Čs. státní příslušníci, kteří se pokoušejí vystěhovat do Rakouska, jsou sice maďarskými orgány zadrženi, ale nejsou vráceni tzv. krátkou cestou pasovým orgánům ČSSR. Maďarské orgány je dovezou na hraniční přechod s ČSSR, kde je propustí.

V poslední době jsou stále více napadáni civilními osobami příslušníci oddělení pasové kontroly ČSSR, kteří odbavují mezinárodní rychlíky na území MLR při jejich cestě do ČSSR. Tuto skutečnost potvrdil i náčelník pasové kontroly MLR Komárom mjr. Joszef MÁRKO a uvedl, že jsou napadáni i příslušníci PS MLR. K tomu dodal, že příslušníci PS MLR, kteří vykonávají službu v Budapešti mají rozkaz používat při cestách do zaměstnání civilní oděv. Současně doporučil, aby příslušníci pasové kontroly ČSSR, kteří jezdí odbavovat mezinárodní rychlíky do Budapešti, používali civilní oděv a do stejnokroje se převlékali až před zahájením odbavování.

/Hlavní správa PS a OSN/

Rozdělovník

s. Jakeš	s. Lenárt
s. Husák	s. Fojtík
s. Adamec	s. Hegenbart
s. Indra	

*Vedení FMS
ředitel SSSR (?)
ředitel Správy SNB
HS PS OSN
ZS HS PS OSN*

Schůzka tzv. nezávislých iniciativ v Západočeském kraji

V prvé polovině června 1989 se uskutečnila v okrese Klatovy schůzka členů a aktivistů tzv. nezávislých iniciativ ze Západočeského kraje. Schůzku zorganizovali a řídili Jindřich KONEČNÝ spolu s Jiřím ŠAŠKEM a Jiřím MARKEM. Zúčastnilo se jí asi 40 osob. Z pozvaných hostů Emanuel MANDLER a Jiří MATZNER za Demokratickou iniciativu /DI/, Rudolf BATTĚK a Pavel NAUMAN za Hnutí za občanskou svobodu /HOS/ a mluvčí "charity-77" Tomáš HRADÍLEK a Dana NĚMCOVÁ.

Z celkového jednání vyplynuly následující závěry:

- bylo dohodnuto, že na přípravě oslav osvobození Západočeského kraje v r. 1990 se bude organizačně podílet přípravný výbor, který bude řídit ŠAŠEK z Plzně;
- Jiří FUCHS /redaktor STRESU/ agitoval a informoval o připravovaných akcích v Karlových Varech, vycházejících ze záměrů tzv. Společnosti pro veselejší současnost. Je připravována např. nelegální výstava obrazů v lese, různé večírky a happeningsy ve stylu házení míčků a balónků na kolonádu a pod. Tyto akce byly přijaty se všeobecným souhlasem;
- jednotliví hosté informovali přítomné o činnosti nezávislých iniciativ. Rudolf BATTĚK informoval o činnosti HOS a v podstatě náboroval nové členy. Jako nejpodstatnější záměr uvedl, že v nejbližší době bude HOS vyhlášeno jako politická strana, se záměrem postavit vlastní kandidátku na příští volby do zastupitelských orgánů;
- MANDLER informoval o činnosti DI, zaměřil se především na nutnost drobné, postupné "mravenčí práce" a v podstatě odmítl organizování demonstrací a manifestací.

HRADÍLEK ve svém vystoupení jednoznačně podporoval organizování demonstrací a manifestací, ostře napadl DI a názory MANDLERA odmítl. V této souvislosti uvedl, že je potřeba skoncovat s papírováním a přejít do rozhodující ofenzívy. Přes některé protesty /BATTĚKA, MANDLERA/ dal hlasovat o tom, kdo podporuje nátlakové akce formou demonstrací a manifestací. Většina přítomných se vyslovila souhlasně. Proti hlasoval MANDLER a Dana NĚMCOVÁ, např. BATTĚK nehlasoval a hlasování vůbec odmítl.

V následném vystoupení BATTĚKA se objevila snaha zmírnit ostrý spor, který vznikl mezi HRADÍLKEM a MANDLEREM. I přes toto "diplomatické" vystoupení se nepodařilo najít kompromisní stanovisko. Částečným úspěchem MANDLERA bylo získání několika zájemců o činnost DI jako skupiny pro odborovou činnost.

Celkově lze konstatovat, že hlavním cílem schůzky bylo upevnit vedoucí postavení Jindřicha KONEČNÉHO v rámci nelegálních struktur Západočeského kraje. K tomu přispěla i poměrně reprezentativní účast zástupců vedení HOS, DI a CH-77. V nejbližší době by měl KONEČNÝ zorganizovat schůzku signatářů a přívrženců HOS ze Západočeského kraje.

Mimo uvedených osob se schůzky zúčastnil také Jan RAMPICH, který přivedl asi polovinu přítomných osob. Většinou se jednalo o osoby z řad undergroundu, s výraznými radikálními názory.

/II. správa SNB/

Rozdělovník

s. Jakeš
s. Husák
s. Adamec
s. Indra
s. Hegenbart

*vedem' FMW
predst. SSSR (?)
I. a II. srode SNB
Praha
Plzeň*

Rakouské hodnocení vývoje v ZSS

V polovině května 1989 se uskutečnily rakousko-americké konzultace k vývoji v zemích socialistického společenství /ZSS/.

Podle hodnověrných poznatků hodnotila skupina rakouských politických činitelů proces vnitropolitických změn v ZSS celkově pozitivně. Nicméně upozornila na řadu znepokojivých tendencí, které podle jejího názoru "získávají negativní charakter a vyžadují zesílení západní pomoci východní Evropě". Podle rakouského hodnocení se podstatně urychlil proces narůstání krizových jevů v ekonomikách ZSS, což vede k posílení vnitřních protikladů a sociálního napětí.

Podle tohoto hodnocení se údajně objevují příznaky toho, že procesy demokratizace v ZSS "začínají nabývat deformované podoby" a že jsou "odtrženy od reality". Tón veřejného mínění stále více udávají radikálně extremistické a nacionalistické skupinky, které zdaleka ne vždy odrážejí potřeby společnosti jako celku.

Vládní orgány ZSS reagují, podle rakouského hodnocení, "příliš citlivě" na požadavky těchto skupinek a přistupují na neopodstatněné ústupky, což "napomáhá oslabování autority existujících mocenských struktur a výskytu alternativních struktur" a může perspektivně vést ke konfliktu mezi nimi. Rakouští představitelé zdůraznili, že podle nich existuje v některých ZSS nebezpečí vzniku "stavu vnitřní neovladatelnosti", což je situace pro Západ krajně nevyhovující.

Dále rakouští představitelé nastolili otázku tzv. nového přesídlování národů, tj. masového vystěhovávání osob ze ZSS na Západ, a to zejména na základě ekonomické motivace. Toto vytváří velmi složité politické a ekonomické problémy pro západní státy, zejména pro Rakousko a NSR. Rakušané se energicky vyslovili pro urychlenou ekonomickou a finanční pomoc Západu východoevropským zemím, která by

měla upevnit pozice zastánců reforem v ZSS a zamezit narůstání emigrace. Na této pomoci by se měly podílet i USA.

Představitelé BUSHovy administrativy reagovali na vyslovené rakouské náměty zdrženlivě, zdůrazňovali zejména nutnost diferencovaného přístupu k ZSS. Nevyloučili možnost poskytnutí urychlené finanční pomoci těm ZSS, v nichž vývoj hrozí vznikem krizových situací ohrožujících bezprostředně bezpečnost USA a jejich evropských spojenců. Zejména jde o MLR a PLR.

/I.správa SNB/

Rozdělovník:

s.Jakeš
s.Husák
s.Adamec
s.Indra
s.Lenárt
s.Fojtík
s.Hegenbart
s.Štefaňák

videm! řím
předst. ČSSR (?)
I. nář. správce SNB

Hodnocení parlamentních voleb a názory vedoucích funkcionářů koalice k dalšímu vývoji situace v PLR

Zenon KOMENDER (náměstek předsedy Státní rady PLR, předseda katolického společenského sdružení PAX) označil parlamentní volby v PLR za důkaz mystifikace "kulatého stolu", věroslomnosti opozice a naivnosti vedení PSDS, pokud se skutečně jedná o naivnost a ne o určitý plán.

Tvoření tzv. velké koalice, navrhované Jaruzelským, bude velmi obtížné, protože koaliční seskupení jsou na PSDS rozezlená a mohou oslabit, ne-li zrušit spojenecké svazky se stranou. Opozice přitom ještě nechce převzít moc, ani jít do koalice s PSDS. V samotné PSDS po volbách zřejmě dojde k vážným střetům a zřejmě i k rozkolu strany. Problémy již má i Sjednocená lidová strana - v některých vojvodstvích se její výbory mění v komise Solidarity individuálních rolníků, z nichž by mohla vzniknout opět Agrární polská lidová strana.

V novém parlamentu bude mít již většinu opozice, protože mnozí poslanci - členové koaličních seskupení včetně PSDS, tíhnou spíše k opozici než ke koalici. Může to vést k tomu, že by opozice mohla navrhnout a prosadit už nyní svého člověka do funkce prezidenta PLR, mj. prof. Alexandra GEYSZTORA, i když opozice a údajně osobně i polský primas Josef GLEMP tuto funkci ještě před volbami přislíbili Jaruzelskému. Volební výsledky by však mohly původní slib změnit.

Katolická církev se nyní jednoznačně postavila za Solidaritu. Primas GLEMP s ní byl před volbami ve styku a přijal rovněž představitele polské křesťanské demokracie v čele s Wladyslawem Silou-Nowickym, KOMENDERA přijmout odmítl.

KOMENDER je současnou situací v zemi velmi znechucen, hodnotí ji jako spiknutí proti Polsku a SSSR a uvažuje o svém odchodu z politické scény.

Podle Romana MALINOWSKEHO (maršálek Sejmu PLR, předseda Sjednocené lidové strany) bude vládní koalice přes svou citelnou porážku ve volbách činit vše, aby v Polsku nedošlo ke konfrontaci, přestože opozice ve volbách nedodržela slovo a na její stranu, přes dřívější sliby, zcela přešla katolická církev. Vládní koalice je tím velmi pobouřena; koaliční strany mají nyní velké výhrady vůči vedení PSDS, že situaci kolem voleb nedocenilo.

Problém je v tom, že opozice nechce nadále převzít odpovědnost za vývoj v zemi. Chce další demokratizaci v politické a společenské oblasti, přičemž ekonomické záležitosti chce nechat koalici a úplně ji tak zničit, protože ekonomická situace se neustále zhoršuje a inflace bez tzv. indexace letos dosáhne 250 a s indexací přibližně 700 procent. Deficit ve státním rozpočtu podle dosavadního vývoje bude letos 3x vyšší než se předpokládalo. Očekávat je třeba úplné zpustošení vnitřního trhu, které nesporně vyvolá společenské nepokoje.

Opozice velmi promyšleně a takticky usilovala o vítězství ve volbách, které již před nimi bylo v podstatě jisté. Po nečekaně vysokém vítězství chce ve druhém kole 18. června koalici "pomoci", bude však hlasovat pro ty koaliční kandidáty, kteří ji nejvíce vyhovují, kteří jsou s opozicí a ne s koalicí. Stranická příslušnost přitom pro ni nic neznamená, důležité jsou faktické postoje. Opozice bude mít v novém parlamentu rozhodující moc, bude mít možnost navrhnut prezidenta i vládu. Strategicky na tom mají zájem, avšak takticky ještě ne. Formálně proto bude mít "převahu" koalice.

Opozice, v součinnosti s katolickou církví, bude také interpretovat ustanovení "kulatého stolu" a určovat charakter, způsob a tempo dalších přeměn státních, hospodářských i společenských struktur. Stranické i státní vedení chce postupovat opatrně, protože každý náhlejší pohyb vlevo nebo vpravo by znamenal radikalisaci a nežádoucí nepokoje v zemi. Obě strany se obávají reakce asi 11 miliónů lidí, kteří se nezúčastnili voleb

a nemají důvěru ani ke stranickému vedení ani k opozici.

MALINOWSKI je připraven rezignovat na zastávané funkce a již se neucházet o poslanecký mandát v Sejmu PLR.

Podle Jerzyho JOZWIAKA (předseda ÚV Demokratické strany) doplatila jejich strana ve volbách na svou loajálnost k PSDS a dalším koaličním stranám a organizacím. Mimo jiné i proto je nyní v Demokratické straně velmi kritické ovzduší. V nejbližších dnech bude svoláno zasedání jejího ústředního výboru, které vydí závěry z voleb. JOZWIAK ani jiní představitelé této strany, kteří neuspěli ve volbách z celostátní kandidátky, se již nehodlají v druhém kole ucházet o poslanecké mandáty v Sejmu.

Důsledkem krachu celostátní kandidátky a celkových výsledků voleb bude zřejmě nepřímé spravování moci představiteli politických stran chápané tak, že nejvyšší představitelé politických stran již nebudou současně vykonávat vysoké státní funkce. To byl také zřejmě jeden z cílů odmítnutí celostátní kandidátky, i když by to bylo možné zavést bez tak drastického kroku. Politika jednotlivých stran by měla být podle této koncepce realizována prostřednictvím zástupců v parlamentu, v němž PSDS již nebude mít většinu a s největší pravděpodobností ani rozhodující slovo. Podobné proporce jako v Sejmu by měly být i v zastupitelských a státních orgánech všech stupňů.

Situace, která v Polsku vznikla v důsledku voleb, vytvořila podle JOZWIAKA možnost vypuknutí vážné politické krize, k níž také dojde, nebudou-li všechny strany prokazovat dobrou vůli.

/představitel FMV v PLR/

Rozdělovník:

členové a kandidáti PÚV KSČ
s. Hegenbart

*vedení FMV
předst. SSSR (?)
I., II. a XII. správ. SNB
Městský Kraje*

Západní hodnocení sovětsko-čínské schůzky na nejvyšší úrovni

Podle západních diplomatických kruhů představuje návštěva nejvyššího sovětského představitele Michaila GORBAČOVA v Pekingu v polovině května 1989 začátek nové aktivity SSSR v oblasti Asie a Tichomoří, jejíž výchozí bod tvoří završená normalizace politických a stranických vztahů s ČLR. Hlavní význam schůzky na nejvyšší úrovni spočívá v politické oblasti - návštěva oficiálně zakončila období vzájemného nepřátelství ze 60. a 70. let. Uvedené kruhy však poukazují na to, že k dosažení úplné normalizace vztahů mezi oběma zeměmi učinil GORBAČOV více, neboť vrcholné setkání nespojoval s kladením předběžných podmínek.

Západ obecně pozitivně hodnotí konsolidaci sovětsko-čínských vztahů, ale posuzuje ji jako oboustranně opatrný, počáteční krok v procesu sbližování obou socialistických velmocí. Čínské vedení se nechce v současné době ve vztahu k SSSR příliš politicky zavazovat, neboť si není jisté, zda nynější vnitropolitický a zahraniční politický vývoj v Sovětském svazu představuje trvalý trend. Opatrnost čínských představitelů v přístupu k summitu vyvolaly i jejich obavy, aby složité společenské jevy probíhající v SSSR nepůsobily nežádoucím směrem na vnitropolitický vývoj v ČLR.

Normalizací vzájemných vztahů se Sovětskému svazu podařilo upevnit strategickou pozici ČLR v bezpečné vzdálenosti od možnosti jejího taktického spojenectví s USA v globálních otázkách. Pro ČLR znamenají výsledky summitu dosažení nejvyšší úrovně národní bezpečnosti od jejího vzniku v roce 1949. Čínská strana si je toho vědoma, ale s ohledem na USA a Japonsko nebude spěchat s odpovědí na sovětský návrh učinit ze sovětsko-čínského pohraničí oblast míru.

Schůzka nejvyšších představitelů dvou socialistických velmocí rovněž ukázala, že ideologické otázky, jako například společná odpovědnost za úlohu socialismu ve světě, přestaly být určující pro jejich bilaterální vztahy, jakož i zahraničněpolitické přístupy a byly vystřídány čistě národními zájmy.

Západní diplomatické kruhy poukazují na to, že v nevyřešených otázkách se nepodařilo výrazněji pokročit. V řešení kambodžského problému nedošlo ke sblížení přetravajících rozdílných přístupů, přestože Západ hodnotí sovětské prohlášení, v němž se zdůrazňuje úloha OSN při konečném urovnání situace v zemi, jako ústupek čínské straně.

Za úspěch ČLR při uplatňování politiky "tří překážek" jsou Západem označeny jednostranné kroky SSSR ke snížení počtu svých vojsk na společných hranicích a v MOLR. V souvislosti s postupným stahováním vojsk z Kambodže jsou uvedená opatření hodnocena jako uvolnění sovětského vojenskopolitického sevření ČLR, jež umožňuje čínskému vedení šířejí uplatnit své politické zájmy v regionu.

Západ se domnívá, že přes pozitivní hodnocení odzbrojovacích návrhů a opatření Sovětského svazu bude čínská strana nadále zaujmít k odzbrojovacímu procesu zdrženlivý postoj. Čínské stranické vedení považuje zatím za dostačující v posledních letech provedenou redukci početního stavu armády o zhruba jeden milión mužů a určité omezení výdajů na obranu. Změnu v přístupu k této problematice lze očekávat až po výraznějších kádrových změnách ve vedení strany a státu, neboť současní představitelé, poznamenaní obdobím MAO CE-TUNCovy vlády, nejsou schopni pružně reagovat na poměrně rychlý vývoj v odzbrojovacích jednáních mezi Varšavskou smlouvou a NATO.

Podle hodnocení západoevropských diplomatických kruhů preferuje Čína v současném stadiu vztahů se SSSR oblast ekonomické spolupráce. Zvýšený zájem projevuje o rozvoj pohraničního obchodu a v souvislosti s decentralizačním trendem probíhajícím v Sovětském svazu chce navazovat hospodářské kontakty s jednotlivými regiony a svazovými republikami, přičemž v budoucnu hodlá zřejmě hledat možnosti, jak v nich

uplatnit svůj politický vliv. Kromě toho je čínská strana podle uvedených kruhů připravena rozvinout ekonomickou kooperaci se SSSR v Kambodžské republice, VSR, MoLR a dalších zemích, kde by se kromě uplatňování svých hospodářských záměrů snažila i o vlastní politickou profilaci. Současně hodlá touto cestou čelit japonské hospodářské expanzi v asijskotichomořské oblasti ve prospěch vlastních ekonomických cílů.

V rámci celkového hodnocení sovětsko-čínské vrcholné schůzky se Západ domnívá, že vztahy ve strategickém trojúhelníku USA-SSSR-ČLR se podstatněji nezmění. Očekávané kádrové změny v nejvyšším čínském vedení nebudou mít bezprostřední dopad na nynější vývoj sovětsko-čínských vztahů. Určité modifikace do vzájemných mezistranických styků však může přinést volba nového generálního tajemníka ÚV KS Číny, ale s ohledem na Západ nelze v této oblasti zřejmě očekávat další výraznější posuny.

/I.správa SNB/

Rozdělovník:

s.Jakeš
s.Husák
s.Adamec
s.Indra
s.Lenárt
s.Hegenbart
s.Štefaňák

vedení ČMR
předs. SSSR (?)
T. ař. správ. SNB

K vnitropolitické situaci v Řecku před parlamentními volbami

Řecké politické kruhy i průzkumy veřejného mínění nepředpokládají v nadcházejících parlamentních volbách, které se budou konat dne 18.6.1989, třetí vítězství Panhelénského socialistického hnutí /PASOK/. Řecký premiér PAPANDREU se však nehodlá smířit s druhou pozicí PASOK a v závěrečné fázi předvolebního boje hledá cesty ke zvrácení pro něj a jeho stranu nepříznivého vývoje.

Ke ztrátě pozic hnutí PASOK mezi voliči vedly vnitrostranické problémy i neschopnost jeho vedení řešit některé zahraničněpolitické problémy země, otázku americko-řecké dohody o přítomnosti amerických vojenských základen na teritoriu Řecka a zlepšení vzájemných vztahů s Tureckem, včetně dořešení problému Kypru a Egejského moře. Projevily se zde negativně i další faktory, které vedly ke ztrátě osobní prestiže PAPANDREA, především zdravotní problémy, neusporeданé rodinné poměry, obvinění z účasti na finanční aféře bankéře KOSKOTASE apod.

Dosažené úspěchy řecké vlády v zahraničněpolitické oblasti v předešlém období, zejména výsledky návštěvy bulharského nejvyššího představitele ŽIVKOVA a nikaragujského prezidenta ORTEGY, byly zatlačeny do pozadí v posledních týdnech odsunutím termínu návštěvy sovětského ministra zahraničních věcí SEVARDNADZEHO v Řecku na neurčito, stejně jako malým pokrokem v jednání s tureckým premiérem ÖZALEM na květnovém summitu NATO v Bruselu. Výsledků zmíněných návštěv chtěl PAPANDREU propagandicky využít v předvolebním boji.

Od podpory PAPANDREA a hnutí PASOK postupně ustoupili představitelé tzv. sjednocené levice - Komunistické strany Řecka /KSŘ/, vedené FLORAKISEm, strany Řecká levice /EA/, vedené KYRKOSem, i představitelé levého křídla PASOK, podle jejichž názoru hnutí PASOK v mnoha otázkách zaujímá shodné pozice s linií pravicové opoziční strany Nová demokracie /ND/.

Vzhledem k odstředivým tendencím v řadách KSŘ v důsledku snah řeckých levicových politických stran o zformování tzv. sjednocené koalice a ostrém vnětřním rozporům v této koalici v důsledku nejednotného názoru na spolupráci s hnutím PASOK byla téměř vyloučena vzájemná spolupráce v období před parlamentními volbami a jejich spolupráce v povolebním období je vážně ohrožena.

V posledním období dochází v Řecku ke značné aktivizaci pravicových sil v čele s ND, vedenou MITSOTAKISEm. I přes roztříštěnost v řadách ND a její neschopnost vytyčit alternativní program k linii PASOK by podle nejnovějších průzkumů veřejného mínění měla z nadcházejících parlamentních voleb vyjít ND jako nejsilnější strana. Není však pravděpodobné, že bude schopna vytvořit většinovou vládu.

Hlavní zaměření ND v současném období je orientováno na diskreditaci PAPANDREA a její případné vítězství bude založeno především na zprofanování hnutí PASOK korupčními a osobními skandály PAPANDREA a jeho neschopností řešit krizové jevy ve straně. Rovněž ostrá kritika PASOK ze strany levicových stran napomohla tomu, že část doposud "váhajících" voličů se staví na stranu ND.

ND kalkuluje s tím, že po volbách se politické strany nedohodnou na vytvoření společné vlády a bude důvod trvat na vypsání nových voleb /nejpravděpodobnější alternativa/. Nevylučuje možnost spolupráce se čtvrtou nejsilnější stranou v Řecku Stranou demokratické obrody /DIANA/, která je ochotna ke spolupráci jak s hnutím PASOK, tak s ND "za podmínek pro ni vhodných". ND počítá i s možností získat do svých

řad část konzervativních poslanců hnutí PASOK. V žádném případě se však MITSOTAKIS nehodlá vzdát mandátu na vytvoření nové řecké vlády.

V případě vítězství ND v nadcházejících parlamentních volbách lze očekávat v zahraničněpolitické oblasti daleko pevnější spojení Řecka se Západem.

Nová dohoda mezi USA a Řeckem o přítomnosti amerických vojenských základen na řeckém území bude v modifikované podobě podepsána v dohledné době bez ohledu na to, která strana ve volbách zvítězí. ND má v úmyslu v případě volebního vítězství řešit spory s Tureckem i za cenu dílčích ústupků s cílem dosáhnout pevnějšího začlenění Řecka do vojenské struktury NATO /návrat k účasti Řecka na vojenských cvičeních v regionu a přehodnocení stanoviska řecké vlády k umístění velení jihovýchodního křídla NATO v Larise/.

Ve vztazích k ZSS by byl výrazněji uplatňován princip "diferenciace"; měla by zůstat zachována stávající úroveň vztahů se SSSR a BLR, zvýšena úroveň vztahů s MLR a PLR, avšak v případě ČSSR by mělo dojít k mírnému ochlazení vztahů.

ND je ochotna uznat Izrael, což by přineslo zhoršení vztahů s arabským světem. V rámci západní Evropy by se prioritním partnerem stala NSR. V každém případě by Řecko daleko vehementněji usilovalo o přijetí do ZEU.

Otázka nové řecké vlády však zůstává i nadále otevřenou záležitostí. PAPANDREU se orientuje na vytvoření menšinové vlády PASOK, která by měla v budoucím parlamentě podporu ostatních levicových stran. PASOK počítá s tím, že se mu podaří ještě do zahájení voleb překonat odmítavé stanovisko tzv. sjednocené koalice k podpoře jeho strany a že v povolebním období získá PASOK za podpory levicových sil parlamentní většinu

a zformuje vládu za účasti levice, případně za účasti ministrů pro levici přijatelných. Ke splnění tohoto záměru má napomoci i přijetí nového volebního zákona, který ztěžuje možnost získat absolutní většinu ze 300 parlamentních křesel. Není vyloučena možnost, že bezprostředně před volbami PAPANDREU vystoupí proti USA, aby mohl "tento taktický krok" využít k získání ztracené prestiže mezi voliči.

/I.správa SNB/

Rozdělovník:

s.Jakeš
s.Husák
s.Adamec
s.Indra
s.Lenárt
s.Fojtík
s.Hegebart
s.Štefaňák

vedem! tmv
předs. SSSR (?)
ř. a ř. správ. SNB

Vývoj vztahů ALSR-VKS

Podle hodnocení diplomatických kruhů zemí NATO projevuje ALSR důslednější snahu dosáhnout větší vyváženosti ve svých vztazích se západními zeměmi a zamezit tomu, aby politika Západu vůči Albánii měla v praxi jednoznačně koordinovaný charakter v rámci tzv. dělby úkolů. Z toho důvodu ALSR zintenzívnila a iniciovala různé druhy kontaktů s řadou západních států, k nimž se pokouší uplatňovat vlastní diferencovaný přístup s cílem získat v politicko-ekonomické oblasti maximum pro řešení okamžitých potřeb albánského národního hospodářství.

Rozhodující postavení v politice ALSR vůči západoevropským zemím zaujímá NSR, jejíž pozice zůstane dle západních pozorovatelů v nejbližších letech zachována, přestože Albánie prozatím ještě nezpracovala závaznou koncepci pro oblast politických a ekonomických vztahů v této relaci. Zájem na spolupráci se Spolkovou republikou je zejména odrazem úsilí ALSR nevázat se na žádnou ze světových vel mocí a pragmatickým způsobem využít jejího hospodářského potenciálu pro své vlastní účely.

Z hlediska ekonomického efektu nepokládá Spolková republika hospodářské vztahy s ALSR za významné, což dokládá i vzájemný obchodní obrat v roce 1988 ve výši necelých 80 milionů marek. Její trvalé úsilí o prohloubení spolupráce s Albánií je motivováno zvláště politickými cíli. Tomu odpovídají i formy, jimiž západoněmecké vládní a hospodářské kruhy nabízejí ALSR ekonomickou pomoc.

Úvěrová a finanční pomoc NSR Albánii je oficiálně prezentována jako umístění investic pro realizaci hospodářských programů v rámci technické součinnosti a pomoci ALSR, která je zakotvena i v bilaterální dohodě se Spolkovou republikou z června 1988. Takto deklarovaná

finanční pomoc je pro albánské vedení akceptovatelná, protože neodporuje zákonodárství země.

Na základě finančně politického protokolu podepsaného v březnu 1989 v Tiraně má Albánie k dispozici formou buy back 10 miliónů marek; při jednání se jí však nepodařilo docílit svého záměru získat minimálně o 10 miliónů marek více. Tato částka je určena pro firmy NSR obchodující s ALSR formou zboží za zboží. Albánie předpokládá, že uvedená suma bude "splácena" především dodávkami chrómových rud. V rámci zmíněné transakce není na její žádost požíván výraz "úroky", nýbrž pouze "poplatky za bankovní zpracování" v symbolické výši 0,75 procenta. Rovněž tyto "poplatky" bude ALSR splácat ve formě zboží. Rozdíl mezi "poplatky" a reálnou úrovní úrokových sazeb bude hradit vláda NSR ze státního rozpočtu. Výhodné podmínky pro poskytnutí této půjčky umožňují albánské propagandě v případě nutnosti před národem tvrdit, že se nejedná o půjčku "narušující suverenitu ALSR". Přijetím klasického úvěru se tak v Albánii vytváří nová etapa na cestě postupného odklonu od Hodžova politického a duchovního odkazu.

V návaznosti na výše uvedený protokol byla podepsána dohoda o západoněmecké bezplatné technické pomoci ALSR na rok 1989 v hodnotě 10 miliónů marek, jež bude využita především v oblasti hornictví, hutnictví, těžby ropy a pro modernizaci chovu dobytka. V této spojitosti se však Albánie netají názorem, že dosud poskytnutá nenávratná technická pomoc, představující prakticky 30 miliónů marek, zdaleka nedosahuje částky, jejíž poskytnutí bylo ze strany NSR při jednání o navázání diplomatických styků naznačováno.

Těžiště hospodářské spolupráce NSR s ALSR se soustřeďuje na klíčová odvětví albánské ekonomiky - těžbu a zpracování nerostných surovin, geologický průzkum, zemědělství a infrastrukturu -, v nichž bude ALSR potřebovat pomoc i z perspektivního hlediska a kde je zaručena návratnost vložených investic. Do sféry těžby a zpracování nerostných surovin v Albánii jsou zapojeny firmy z Porúří, které tak

mohou uplatnit své kapacity uvolněné v souvislosti s omezením těžební a zpracovatelské činnosti v této oblasti.

Kromě rozvoje bilaterálních vztahů sleduje NSR i možnosti pro postupné připoutání ALSR k integraci EHS. V současné době tomu však brání neuspořádané vztahy Albánie s Velkou Británií, v jejichž důsledku bude Londýn, dle vládních kruhů NSR, vystupovat zásadně proti navázání kooperace Evropských společenství /ES/ s Albánií, případně i proti její integraci do ES. Z toho důvodu se Spolková republika snaží vytvářet vhodné klima pro uspořádání relace ALSR-Velká Británie a tím i předpoklady pro širší spolupráci Albánie s EHS. Nadále plní úlohu prostředníka v dialogu obou zemí o navázání diplomatických styků, jenž je stále intenzivnější a má takřka pravidelný charakter. Úvahy o možnosti normalizace albánsko-britských vztahů ještě v roce 1989 ale nejsou zcela reálné z důvodu pro ALSR prestižního charakteru otázky navrácení zlata, která je vlastně záležitostí celého albánského národa. V každém případě je však možné očekávat výraznější posun ve vzájemném sbližování obou zemí.

Vzhledem ke struktuře svého exportu se silným podílem zemědělských produktů bude Albánie dle západních pozorovatelů usilovat o prohloubení kontaktů v této oblasti s členskými státy ES - Itálií, Řeckem, Španělskem a Portugalskem - s cílem předcházet pokud možno vzájemným střetům na evropském trhu. ALSR má rovněž značný zájem na informacích a poznatkách k západoevropskému ekonomickému integračnímu procesu, neboť s touto realitou musí ve své politice počítat. Prozatím však neuvažuje o navázání přímých kontaktů s Komisí ES, neboť dosavadní zprostředkované styky přes členské země ES jíjm potřebám plně vyhovují.

NSR se bude snažit urychlit proces připoutávání Albánie k EHS s cílem účinně paralyzovat uplatnění vlivu Sovětského svazu na ALSR prostřednictvím ostatních ZSS. V této spojitosti se Spolková republika obává zvláště příznivého vývoje hospodářských vztahů ALSR s ČSSR, která je od roku 1988 největším zahraničněobchodním partnerem Albánie.

Vedle pokusů o vlastní diferencovaný přístup chce ALSR vnést do svých zahraničněpolitických relací více vlastních pohledů a využívat je pro realizaci a propagaci cílů albánské zahraniční politiky. Tento záměr dokumentovala březnová návštěva ministra zahraničí MALILEho v Paříži, kde však byl odmítnut jeho pokus získat francouzského představitele pro náhledy ALSR na situaci v balkánském regionu, především z důvodu neochoty Francie akceptovat eventualitu podstatné destabilizace situace na Balkáně, vyhrocení národnostních sporů a zpochybňení oprávněnosti existence a podoby současných státních hranic.

Albánsko-francouzská relace zůstává na stejné úrovni. Orientuje se hlavně na oblast kultury, společenských věd, lékařství, literatury, vědy a umění, avšak objem obchodní výměny, který v roce 1988 činil 10,7 milionu dolarů, má od roku 1986 klesající trend. Vzhledem k odlišné politicko-ekonomicke koncepci Francie ve vztahu k ALSR, vůči níž Paříž není ochotná uplatňovat politiku "darů", jak to činí NSR, nelze v krátké době očekávat podstatnou intenzifikaci vzájemných styků.

Neúspěch MALILEho v Paříži však podstatně neovlivní další postupné rozvíjení vztahů ALSR se Západem, orientovaných kromě NSR na rozvoj styků s nejbližšími sousedy - Itálií, Řeckem a Tureckem.

V důsledku zlepšujících se vztahů ALSR-Itálie, na jejichž rozvoji mají zájem obě strany, se v posledním období velmi aktivizovaly obchodní styky mezi oběma zeměmi. Objemem výměny zboží v roce 1988 ve výši 60,5 milionu dolarů se Itálie stala největším obchodním partnerem ALSR mezi kapitalistickými státy. Vzájemnou relaci již přestal zatěžovat případ bratří POPB na italském ZÚ v Tirane, jehož řešení obě strany hledají.

Při realizaci "vyvážené" politiky vůči svým sousedům usiluje ALSR intenzifikovat styky s Tureckem a dosáhnout v této relaci stejně úrovně, jako je tomu s Řeckem. Završením tohoto procesu by se měla stát návštěva předsedy turecké vlády ÖZALa v Tirane ještě v roce 1989. Přínos hospodářské spolupráce obou zemí je však zanedbatelný. Roční objem výměny zboží představuje pouze 3 milióny dolarů a ani v dalším období není vzhledem k ekonomickým potížím obou zemí reálné očekávat radikální změny v oblasti jejich hospodářské spolupráce.

Závěr :

Zájmy Západu vůči ALSR v politické oblasti jsou vedeny snahou dosáhnout odklonu země od Hodžova dědictví, ale současně vytvořit podmínky pro to, aby změny nevedly ke zlepšení vztahů Albánie se socialistickým společenstvím jako celkem, zejména však k normalizaci jejích styků se SSSR. Tento strategický cíl Západu dokumentuje i úsilí NSR o ekonomické sblížení s ALSR a o její připoutání k EHS.

/I.správa SNB/

Rozdělovník:

s.Jakeš
s.Husák
s.Adamec
s.Indra
s.Lenárt
s.Hegenbart
s.Štefaňák

veden! FMV
Měsíc. SSSR (?)
I. a II. správ. SNB

Informace o shromáždění tzv. OBRODY - Klubu za socialistickou přestavbu konaném dne 17.6.1989

Přípravný výbor tzv. OBRODY rozhodl na základě výsledku svých zástupců na ÚV KSČ dne 4. 5. 1989 svolat na 17. 6. 1989 shromáždění OBRODY s cílem ustavit řídící orgány OBRODY a zahájit organizovanou činnost. Shromáždění OBRODY se mělo uskutečnit v sále restaurace Drancy, Praha 6, případně na jiném veřejně přístupném místě za předpokladu účasti asi 150 osob z celé ČSR a hostů ze SSR. Potencionální účastníci shromáždění byli zváni písemnými pozvánkami, přičemž organizátoři zaslali pozvánky k účasti též několika CZV KSČ velkých pražských podniků.

V souvislosti s plánovaným shromážděním OBRODY byl realizován soubor opatření s cílem zamezit konání shromáždění na veřejně přístupném místě, omezit počet účastníků, zejména mimopražských a zajistit úplnou objektivní informaci o průběhu shromáždění, osobách zapojených do aktivity a nejbližších záměrech OBRODY.

Výsledkem provedených opatření bylo, že shromáždění se uskutečnilo v soukromém bytě Jana URBANA a zúčastnilo se jej pouze 62 osob a jako hosté Rudolf SLÁNSKÝ, za chartu-77/CH-77/ Alexandr VONDRA a za tzv. Hnutí za občanskou svobodu Radim PALOUŠ /seznam účastníků viz příloha č. 1/.

Shromáždění bylo zahájeno v 10.00 hodin a jeho průběh řídil Věnek ŠILHÁN. Jako první vystoupil Vojtěch MENCL, který přednesl informaci o dosavadní činnosti přípravného výboru OBRODY. Hovořil v duchu Programových tézí OBRODY a zdůraznil, že je nutno prosadit prioritu politické reformy před ekonomickou a dosáhnout cíle, kterým je "kulatý stůl" po vzoru PLR a MLR. K tomu je nutno vytvářet autonomní regionální kluby OBRODY, které budou činnost vyvíjet v souladu s místními podmínkami.

Jako druhý vystoupil v souladu s programem shromáždění Čestmír CÍSAŘ k Programovým tézím s tím, že diskuse má probíhat do

října 1989 a připomínky a návrhy k Programu mají být adresovány Igoru KRATOCHVÍLOVI a Miloši BÁRTOVI, kteří Program do konce roku 1989 dopracují /vystoupení Č. CÍSAŘE viz příloha č. 2/.

Poté byla zahájena diskuse, ve které kromě souhlasných stanovisek s předloženými zprávami vystoupil rovněž Alexandr VONDRA jménem CH-77 a seznámil přítomné s obsahem materiálu "Několik vět" s tím, že se jedná o velkou podpisovou akci k srpnu nastolující přehodnocující požadavky na vládu. Uvedl, že cílem organizátorů není získat 5 000 podpisů, ale milion. Text materiálu má být v týdnu od 19. 6. 1989 vytiskněn ve větším nakladu. Všichni přítomní text podepsali.

V souvislosti s vystoupením VONDRY seznámil Jan URBAN přítomné s textem materiálu, který má být před srpnem jako společná výzva všech "nezávislých iniciativ" zaslán parlamentům socialistických států, které se v r. 1968 podílely na internacionální pomoci. URBAN rovněž informoval, že je možno zajistit vytisknutí jakýchkoliv materiálů v PLR a to buď jeho prostřednictvím, nebo přes Petra UHLA.

Z diskusního vystoupení Věnka ŠILHÁNA rovněž vyplynulo, že při jednání se zástupci opozice z MLR přislíbil účast zástupců OBRODY na semináři organizovaném v srpnu 1989 v MLR a získal příslib na zveřejňování materiálů OBRODY v MLR.

V další části proběhla volba 33 členného zastupitelstva OBRODY /seznam viz příloha č. 3/. Zastupitelstvo se má scházet k jednání 1x za 3 měsíce. Dále byl zvolen předseda OBRODY, kterým se stal Miloš HÁJEK.

Tím bylo shromáždění ve 12.15 hodin ukončeno. V bytě URBANA zůstalo zvolené zastupitelstvo OBRODY. Zde bylo dohodnuto, že finanční zajištění OBRODY bude řešeno ročními příspěvky členů ve výši 60,- Kčs, které budou zůstat k dispozici jednotlivým odbočkám. Josef KOTRČ zde podal informaci o společném dopisu Alexandra DUBČEKA a Oldřicha ČERNÍKA zaslaném cestou ZÚ ÚV KSSS a ÚV dělnických a socialistických stran NDR, PLR, MLR a BLR.

Dále zastupitelstvo zvolilo výkonný výbor OBRODY a pracovní předsednictvo /viz příloha č. 4/. Zvolen byl rovněž výbor pražské odbočky OBRODY, redakční rada DIALOGU, revizní komise OBRODY a smírčí komise /viz příloha č. 5/ s tím, že se nepředpokládá potřeba činnosti smírčí komise a tato byla pověřena trvalou péčí o Program OBRODY.

Poté se v bytě URBANA sešel ještě výkonný výbor OBRODY, který dohodl, že se bude scházet 1x za 3 týdny a prvá schůzka se uskuteční dne 26. 6. 1989 od 16.00 hodin. Pracovní předsednictvo se bude scházet pravidelně 1x týdně.

Současně bylo dohodnuto, že do schůzky výkonného výboru OBRODY dne 26. 6. 1989 připraví Vojtěch MENCL spolu s Věnkem ŠILHÁNEM kalendář akcí OBRODY.

Komuniké o shromáždění OBRODY zpracuje ještě dne 17. 6. 1989 Miloš HÁJEK a předá jej IKS ke zveřejnění v listě L'UNITA. Jan URBAN byl pověřen předáním informací o shromáždění OBRODY tiskovým agenturám.

Závěr:

Průběh shromáždění OBRODY a stanoviska jednotlivých zúčastněných osob odrážejí i dle charakteristiky přímých účastníků, výrazný odklon od linie dialogu s ÚV KSČ zdůvodňovaný tím, že postup a opatření ÚV KSČ nemají dobrý dopad ve společnosti, což vede ke konfrontačním tendencím v přístupu členů OBRODY.

/II. správa SNB/

Rozdělovník

s. Jakeš
s. Husák
s. Adamec
s. Indra
s. Hegenbart

c. ministr (výt. ē. 6)
c. ministerství (výt. ē. 7, 8, 9)
c. Krásav (výt. ē. 10)
ředitel SSSR (varje bez přílohy) (?)
DAI (výt. ē. 13)
I. a II. správce SNB (ē. 28 a 29)

Poznámka: Přílohy, na něž jsou odkazy v textu, jsou přiřazeny pouze k výtisku pro s. generálního tajemníka ÚV KSČ. V textu pro ostatní adresáty nejsou odkazy obsaženy.

Listina přítomných na shromáždění členů a delegátů klubu OBRODA
dne 17. 6. 1989

1. BÁRTA Miroslav
2. BENČÍK Antonín
3. BOHÁČ Luboš
4. BUREŠ Jaroslav
5. CAMPR Jiří
6. CÍSAŘ Čestmír
7. DVOŘÁKOVÁ Eva
8. FIŠERA František
9. GRÉGR Miroslav
10. HÁJEK Miloš
11. HORÁK Robert
12. HRADILÁK Zdeněk
13. HRADILÁK Zdeněk ml.
14. CHARVÁT František
15. KRATOCHVÍL Igor
16. JÍLEK Otakar
17. KABRNA Vladimír
18. KAŠPAR Jan
19. KLIČKA Otto
20. KOHOUT Luboš
21. KOLMISTR Vladimír
22. KOTRČ Josef
23. KOTYK Václav
24. LITERA Jaromír
25. MENCL Vojtěch
26. MIKA Miroslav
27. NĚMEC Karel /přítomen jeho otec/
28. ŠMEJKAL M. /za Gabrielu OLMOVOU/
29. POVOLNÁ Slávka
30. POVOLNÝ
31. PRÍKAZSKÝ Vlado
32. PŘIKRYL Zdeněk
33. RÝDL Miroslav

- 34. STAHL Michal
- 35. STEHLÍK Josef
- 36. STOČES Karel
- 37. STRAKA Rudolf
- 38. STANĚK Jaroslav
- 39. SEIDL Vladimír
- 40. ŠILHÁN Věnek
- 41. ŠLÉGROVÁ Hana
- 42. ŠTEFÁNEK Štěpán
- 43. URBÁNEK Zdeněk
- 44. VÁCHAL Josef
- 45. VALA Vojtěch
- 46. VRABEC Václav
- 47. WÁGNER Josef
- 48. ZÁMEČNÍK Stanislav
- 49. ZRŮSTATEK Antonín
- 50. JIROUSEK Jaroslav
- 51. CHÝLEK Zdeněk
- 52. BELDA Č.
- 53. FINKUOVÁ Miluše
- 54. JANČÍK Zdeněk
- 55. HRÝS Jiří
- 56. DVOŘÁK E.
- 57. IVANOVIC M.
- 58. LESOVSKÁ V.
- 59. GRULICA Václav
- 60. ČEJKA
- 61. HRBATA
- 62. URBAN Jan

HOSTÉ: Rudolf SLÁNSKÝ
 Alexandr VONDRA
 Radim PALOUŠ

K návrhu programových tézí klubu Obroda

Převratná doba socialistické přestavby vyžaduje programovost v teorii, aby nebloudila praxe.

Prvním předpokladem výprecování programu je : nalyza minulosti, rozzení a oddělení živého s přežilého a zjištění pravdivé situace společnosti v přítomnosti.

Druhým předpokladem jsou obecné poznatky o socialismu jako řádu s humanistickým obsahem a demokratickou formou. Framenem k tomu je odkez velkých osobností spjatých s dějinami revolučních osvobozenec-kých zápasů, ale také zobecněné zkušenosti politické aktivity komunistických a socialistických stran, inspirované pokroky civilizace a soudobého dění ve světě.

Po dlouhé historické údobí se komunistické strany řídily teorií a praxí SSSR, které byly poznamenány "stalinismem", tj. dogmatickou deformací marxismu a leninismu, zfetišizovanou politikou "kasárenského" komunismu a kultem nejvyššího vůdce.

Právě v tomto údobí se navíc na vrcholu slávy Stalina vstupovalo na socialistickou cestu Československa. Podobně jako v jiných lidově demokratických zemích, také u nás se srážely vlivy stalinismu s odlišností materiálních a kulturních podmínek než jaké byly v SSSR, s působením specifických tradičních a zvyklostí veřejného života, s nimiž se dostával do rozporu, ale nad nimiž posléze zvítězil. Leninská téze o různosti cest a forem socialismu byla popřena. Vědu zatlačila ideologie naplněná falešnými myty.

Pokusy zbavit se stalinistického dědictví po XX.sjezdu KSSS nebyly doženy do konce, ani v SSSR, ani v dalších zemích. Náš pokus obrodit socialismus v 60. letech s vyvrcholením v roce 1968 byl zmařen intervencí vnějších a konzervativním kursem domácích neostalinských sil. Přesto zanechal cenné zkušenosti, které potřebujeme poctivě zhodnotit, což prospěje současné přestavbě.

Sovětská perestrojka, hluboké obrodné procesy v Maďarsku a Polsku a pohyb v dalších zemích svědčí, že konec 20. století přináší naději na důslečnou a snad konečnou nápravu omylů, chyb a deformací v pojetí a buďování socialismu. Úsilí komunistů a socialistů se opět sbližuje a navzájem obhacuje jako myšlenková a politická zkušenosť celé evropské levice.

V ČSSR máme objektivní podmínky k plnému úspěchu nezbytné přestavby. Dokonce takové, které takřka vylučují většinu společenské otřesy v přechodném období. Co potřebujeme, jsou příznivé subjektivní podmínky. Ječnou z nich - a nemálo významnou - je ucelený program "revoluce v evoluci", jenž tomu říkají v SSSR /.../ "revolucí/

KSČ ohlašuje vypracování takového programu na rok 1995 a jeho zášed na rok 1990, k XVIII.sjezdu strany. Zatím přestavbu u nás posouvají kupředu jen dílčí zásahy a opatření, převážně v ekonomické sféře a nověji také na poli ústavních otázek, začasté se to však děje neprogramově, improvizovaně, takže nejsou bezdůvodné obavy o celkovou koncepcí přestavby, o konsistenci všech změn.

Základní příčinu pomalého a váhavého postupu KSČ spatřujeme předně v tom, že část řídících kádrů strany není s to překonat hluboce emotivní, neracionální, ale zájmově vysvětlitelný negativní postoj k událostem roku 1968, zakotvený v Poučení z krizového vývoje. Odmítání reformních demokratických tradic a lpění na dogmaticko-sektářských stanoviscích Poučení brání osvobodit stranu od minulých traumat, vyčistit ideologické pole od zbytků stalinismu a breženěvismu a rozhoďně přijmout nové socialistické myšlení i z něho plynoucí obrodnou politiku s jasným programem přestavby.

Stačí porovnat cílevědomý, revolučně koncipovaný a houževnatě prosazovaný progresivní vývoj v SSSR s polovičatými reformními kroky a kosmetickými úpravami stagnačního kursu v činnosti KSČ, abychom se o tom přesvědčili. Ideologické a administrativní pohružky na adresu kritiků ani obstarožní kádrový kolotoč s neměnícími se pasažéry nic neřeší, naopak, řešení jen odhalují.

V této situaci, abych tak řekl "na volání doby" vznikl náš klub a hned na počátku se zrodil záměr opřít jeho činnost o zásadní program. Klubu se podařilo sdružit nemálo kvalifikovaných specialistů a kompetentních intelektuálů z mnoha oborů společenské aktivity. Kolem klubu se seskupuje množství politicky a odborně vyspělých přátel. Proto soudíme jako zcela reálné pokusit se sestavit samostatně koncipovaný program nezbytných změn jako konkrétního obsahu přestavby.

Již ve vstupním prohlášení z 15.února tr. jsme se přihlásili k myšlenkám demokratického socialismu a ke konstruktivní spolupráci na přestavbě, kterou si přeje celá naše společnost. Týž den nás Rudé právo obvinilo, že chceme svrhnout existující politický systém, vrátit se před únor 1948, zpochybnit výslečky 40 let buďování, rehabilitovat obrodný proces 1968 aj. Jen zlovolná zaujetost a nízká politická kultura mohla tak primitivně překroutit naše vystoupení a dezinformovat čtenáře.

Řekli jsme si tehdy, že nebudeme výpady proti klubu přehlížet, ale ani dramatizovat, a že v programových tézích svá stanoviska vyjádříme výrazněji a podrobněji, aby se čískuse a polemika costaly na žádoucí úroveň a nebylo snadné nám počítat, co nehlásíme.

Práce spojené s rozvíjenutím činnosti klubu, jde o tom hovoří J. .

Mencl, nás donutily opustit dočasně programové úsilí, ale názorová krystalizace pokračovala i nedále. Nyní přišel čas vrátit se k dokončení programových tézí, a to na základě diskuse o předloženém diskusním návrhu. Jeho struktura obsahuje komplex celospolečenské problematiky naší přestavby.

Autorský kolektiv se pokusil stručně analyzovat dnešní stav naší společnosti, ukázat příčiny krizových jevů a narysovat směry jejich překonání, jakož i položení nových, pevnějších, demokratických základů socialismu v ČSSR. Je tu i snažení charakterizovat socialismus v moderní modelové podobě, náměty přechodu k demokratickému veřejnému životu a lidové samosprávě v systému právního státu, stanoviska k ekonomické reformě směřující k vytvoření plánovitě regulovaného peněžně tržního socialistického hospodářství a k sociálně spravedlivému postavení občanů, problémy ekologické politiky, otázky svobodného rozvoje duchovní a intelektuální sféry i názory na zkvalitnění mezinárodních vztahů ČSSR jako středoevropské křižovatky vlivů, cest a hodnot.

Autoři tézí nepovažují tento text za hotové pravdy a recepty, nýbrž za soubor otevřených diskusních stanovisek k základním otázkám dalšího vývoje naší socialistické společnosti. Pořádání dialogu uvnitř klubu i mimo něj a také podle vývoje vnitřních a vnějších podmínek přestavby budeme téze korigovat nebo i měnit. Ostatně, ani na nynější text nemají všichni shodné názory a některé myšlenky vyvolaly již v autorské skupině polemiku. Bylo by správné, kdyby projednávání tézí nemělo povrchní ráz typu "souhlasím - nesouhlasím", nýbrž kdyby se stalo podnětem k hlubšímu zamýšlení a prozkoumání námětů, aby závěry diskuse přinesly prospěch nejen jejím účastníkům, ale zejména autorům při dopracování dokumentu.

Předpokládáme, že diskuse se neomezí jen na členy a přátele klubu, ale že k ní získáme i členy složek NF a další občany včetně neformálních sdružení a iniciativ. V centru je dáváme k dispozici oficiálním institucím i občanským seskupením, neboť svými náměty nechceme nikomu opozičně konkurovat stříj co stříj, nýbrž podílet se na optimálním řešení otázek přestavby.

Současně litujeme, že omezené technické možnosti nám nedovolují poskytnout dostatek výtisků Dialogu s tézemi /č.4/39/ a musíme spoléhat na dobrovolnou svépomoc při šíření textu všem, kdo o ně mají zájem a chtějí se k nim vyjádřit.

Diskusi, která bude zřejmě intenzivní ež po prázdninách, chceme pak uzavřít na přelomu října a listopadu, aby mohla být do konce roku provedena konečná režáckce programu. Ten i pak bude otevřený, ale nakolik v čer. výše uvedeno.

Zastupitelstvo klubu OBRODA zvolené na shromáždění dne 17. 6. 1989

1. PhDr. Čestmír CÍSAŘ - sociolog a politolog, Univerzita Karlova 1939, 1945 - 1948, člen KSČ 1945 - 1970, 1970 - 1982 památkář, od r. 1982 důchodce
2. Doc. Dr. Josef DOMAŇSKÝ - nar. 1927, člen KSČ 1945 - 1970. Do r. 1970 vedoucím pedagogickým pracovníkem Vojenské akademie Antonína Zápotockého v Brně, poté pracoval jako korektor v tiskárně.
3. Miloš HÁJEK - nar. 1921, historik, člen KSČ od r. 1941 do r. 1970, nyní důchodce.
4. Ing. Mirek GRÉGR - nar. 1929, člen KSČ 1960-1969, strojní inženýr, do r. 1970 ředitel VHJ DESTA Děčín, v r. 1970 persekuován represivními orgány, nyní technolog.
5. Zdeněk HRADILÁK - nar. 1965, ml., absolvoval Vysokou školu zemědělskou, pracuje jako stavbyvedoucí u melioračních prací. Politicky nebyl organizován.
6. PhDr. Jiří HÁJEK - bývalý ministr zahraničních věcí.
7. Vladimír KABRNA - nar. 1931, technik, hospodářský pracovník ve výrobě. Bývalý člen ÚV KSČ, člen předsednictva ÚV KSČ do r. 1968, Po vyloučení v r. 1970 pracoval jako konstruktér, technik, dělník.
8. PhDr. Luboš KOHOUT, CSc, pedagog, historik, bývalý člen KSČ, docent Filosofické fakulty UK, 1970 - 1986 dělník.
9. Vladimír KOLMISTR
10. PhDr. Václav KURAL - nar. 1928, historik. V r. 1968 pomocník Josefa SMRKOVSKÉHO. Od r. 1970 pracoval jako pomocný dělník čerpač, nyní důchodce.
11. PhDr. Vojtěch MENCL, DrSc. - nar. 1923, historik, člen KSČ od r. 1942 - 1969. Ve válce stíhan gestapem. V r. 1968 rektor Vysoké

politické akademie, od r. 1970 invalidní důchodce.

12. Karel NĚMEC - nar. 1949, abs. Střední ekonomické školy, ref. pro kontrolu vyřizování stížností, bytem v [REDACTED]. Polit. nebyl orgánizován.
13. Vlado PRÍKAZSKÝ - redaktor, publicista, spisovatel, dělník.
14. Ing. Josef STEHLÍK - nar. 1932, do r. 1964 pracoval jako konstruktér. V r. 1964 - 1969 v aparátu ÚV KSČ, po r. 1970 jako dělník - horník, nyní montér. V r. 1972 - 1973 vězněn.
15. PhDr.ing. Věnek ŠILHÁN - nar. 1927, ekonom, člen KSČ od r. 1946 - 1970, od r. 1970 dělník - plánovač. Nyní důchodce.
16. URBAN Jan - nar. 1950, obs.. Filozofické fakulty UK, byl profesorem gymnazia, od r. 1977 pracuje jako zedník.
17. PhDr. Václav VRABEC, nar. 1931, historik, publicista, dříve redaktor Rudého práva, nyní v invalidním důchodu
18. Zdeněk PŘIKRYL - nar. 1931, prac. STAVIVA Brno
19. Josef ŠPAČEK - nar. 1928
20. Václav GRULICH - nar. 1932, školský pracovník
21. Jan TREFULKA - nar. 1921, spisovatel
22. ŠIGUT Jiří - redaktor
23. FIŠEROVÁ Miluše - nar. 1922, býv. členka KSČ, v r. 1968 předsedkyně čsl. svazu žen, nyní důchodkyně.
24. POVOLNÁ Slávka
25. NEDVĚD Stanislav - Plzeň
26. FIŠERA František - nar. 1927, vyuč. nástrojař, účastník protifašistického odboje, bývalý člen KSČ, odbor-

Výkonný výbor OBRODY zvolený na shromáždění dne 17. 6. 1989

Pracovní předsednictvo:

Předseda - Miloš HÁJEK

Místopředsedové - Vojtěch MENCL

Josef DOMAŇSKÝ

Členové - Vladimír KOLMISTR

Vladimír KABRNA

Věnek ŠILHÁN

Další členové výkonného výboru:

Čestmír CÍSAŘ

Miroslav GRÉGR

Josef STEHLÍK

Zdeněk HRADILÁK

Jan URBAN

Karel NĚMEC

Václav KURAL

Jednání výkonného výboru se budou zúčastňovat:

Václav VRABEC - předseda redakční rady DIALOGU

Josef KOTRČ - předseda pražského výboru OBRODY

Výbor pražské odbočky OBRODY

předseda - Josef KOTRČ
členové - Robert HORÁK
 Otakar JÍLEK
 Zdeněk CHÝLEK
 Miki TOMÍN

Redakční rada DIALOGU

předseda - Václav VRABEC
členové - Luboš KOHOUT
 Miroslav RÝDL
 Vojtěch VALA
 Jan KAŠPAR
 Miki TOMÍN

Revizní komise OBRODY

Karel ČEJKA
Rudolf STRAKA
Jiří HRDÝ

Smírčí komise OBRODY

Igor KRATOCHVÍL
Miloš BÁRTA

ný asistent VŠ - Liberec, důchodce - kovo-
obráběč.

27. Jan KAŠPAR - nar. 1929

28. Antonín BENČÍK

29. Robert HORÁK

30. Josef KOTRČ - nar. 1930

31. Ota KLIČKA

32. Ing. Otakar JÍLEK - ekonom, člen KSČ od r. 1947 - 1969, nyní
stavební dělník, r. 1955 - 1975 - PK.

33. Miki TOMÍN

"Programové teze Klubu Obroda", které měly být projednány na setkání aktivistů dne 17.června 1989.

/I.správa SNB/

Rozdělovník:
s. Jakeš

S. Kulišov (č. 6)
č. kámen (č. 7, 8, 9)
S. Krása (č. 10)
DAI (č. 13)
T. a II, správa SNB (č. 18, 29)

PROGRAMOVÉ TEZE KLUBU ČEROČA

/Diskusní návrh/

Naše společnost, po dlouhou dobu mlčící a jakoby strnulá, je opět v pohybu. Jeho zdrojem jsou jak vážné obtíže, jimž musí čelit témeř všechny oblasti národního života, tak dějinné události v řadě socialistických zemí i v mezinárodních vztazích. Členové, skupiny i sociální vrstvy si kladou otázku o hodnotách naší společnosti a dospívají k přesvědčení, že pro jejich obnovu a naplnění je nezbytné přebudovat dosavadní státní a společenský systém.

Nejnotlivé složky společnosti zaujmají k obsahu reform a ke způsobu jejich provádění celou škálu stanovisek, od realisticky zaměřených až po radikální. Co potřebujeme, je otevřený dialog všech se všemi, veřejnou konfrontaci stanovisek a přístupů, sčichom došli k pravdivé analýze naší situace a k optimálním závěrům. V těchto podmírkách klub Čeroča, součást formujících se občanských iniciativ, předkládá demokraticky smýšlejícím občanům k diskusi programové teze.

I. DEMOKRACIE - ZÁKLAD SPOLEČENSKÝCH ZMĚN

1. Naše společnost znova, už po třetí v posledních desetiletích, stojí na křížovatce. Po válce se její rozhodující většina s velkým odhodláním vyslovila pro socialismus odpovídající národnímu zvláštnostem a tradicím. V složitých podmínkách vytvořených tlakem stalinského Sovětského svazu a dogmatických sil v KSČ uskutečnili pracující významné společenské přeměny. Odstranění kapitalistických výrobních vztahů však nevedlo k osvobození pracujících, nýbrž jen k nové formě jejich podřízení. V čele společnosti stanula stranickostátní byrokracie, která vytvořila autoritářský, přísně hierarchicky uspořádaný systém, plně ovládající život společnosti. Důsledkem bylo postupné odcizení lidu od rozhodování, výrobních prostředků i veřejných záležitostí. Brzy se ukázalo, že autoritářský systém, vytvořený podle stalinského vzoru, není schopen v hospodářsky a kulturně vyspělém Československu racionálně řídit společenské procesy. Nakupení politických, hospodářských, kulturních i národnostních rozporů a jejich zauzlení, jež bylo projevem této skutečnosti vedlo v šedesátých letech ke společenské krizi.

2. S narůstáním krizové situace se uvnitř komunistické strany i mimo ní formovaly síly, které vystoupily za obrodu socialismu na zásadách demokracie a humanity, za odstranění byrokratického systému nekontrolovaně ovládajícího společnost. Získaly podporu většiny národa a z jejich iniciativy společnost znova začala brát svůj osud do vlastních rukou. Bouřlivě se demokratizoval veřejný život, začaly se uskutečňovat ekonomické reformy a česko-slovenské vztahy se řešily na základě rovnoprávnosti. Lidové zájmy proběhly ve straně. Progresivním silám v KSČ se podařilo zatlačit konzervativní živly do defenzivy, postavit se do čela obrodného

procesu a během krátké doby nebývale upevnit autoritu strany ve společnosti. Díky tomu zůstaly akce protisocialistických sil jen okrajovým ježm a společenská obnova probíhala bez otřesů a pokojně. Socialismus získával lidskou tvář.

3. Vojenský zásah protireformního bloku pěti zemí v čele s brežněvovským vedením KSSS znemožnil dokončit obrodný proces. Vnější i vnitřní konzervativní síly násilně obnovily autoritářský systém mocenské a ideologické kontroly nad společností a vrátily ji daleko zpět. Tím uzavřely cestu k řešení společenských problémů, které vyvolaly reformní hnutí. Společenskou krizi tak potlačily, ale nedokázaly ji překonat, ani odstranit její příčiny. Starý rozpor mezi potřebami vyspělé země a systémem jejího ovládání, odpovídajícím zaostalým společenským vztahům, se jen prohloubil a nutně vedl k všeobecnému úpadku společnosti.

4. Výkonnosť národního hospodářství trvale klesá a jeho zaostávání za vyspělým světem se zvětšuje. Ekonomika je stále méně schopna uspokojovat naléhavé potřeby dalších oblastí společenského života. Znečištění životního prostředí začíná nabývat katastrofálních rozměrů a spolu s nevyhovující úrovní zdravotnictví se podílí na povážlivém zhoršování zdravotního stavu populace. Klesá úroveň školství i sociální péče a zhoršuje se společenské postavení žen, mládeže, rodin s více dětmi i důchodců. Po zahnání aktivních stoupenců společenské reformy do politického bezpráví nebo emigrace se rozpadla jednota české kultury. Nehledě na určitý růst materiálního blahobytu zhoršuje se kvalita života rozhodujících skupin obyvatelstva. Potlačení demokracie ve společenském životě, nízká úroveň politického a odborného řízení a nedostatek informací o skutečném stavu věcí zahání většinu společnosti do občanské pasivity a lhostejnosti. Lidé se uzavírají do okruhu soukromých zájmů, ztrácejí víru v socialismus a morální ovzduší společnosti se zhoršuje.

5. Východisko je v pravdivém poznání stavu společnosti a v uskutečnění komplexní přestavby všech oblastí společenské činnosti, jež by odstranila byrokratické autoritářské struktury, umožnila obnovit demokracii a otevřela cestu k vytvoření moderního modelu socialismu. Hlavní prvky obsahu této přestavby i způsobu jejího provádění jsou dnes už k dispozici díky příkladu sovětské perestrojky a reforem v dalších socialistických zemích, díky dědictví reformního programu z roku 1968 i díky velkému počtu aktuálních analýz, studií, úvah, a prognóz, vypracovaných oficiálními institucemi i nezávislými občanskými skupinami.

6. Hloubku krizových jevů si opožděně uvědomilo vedení KSČ a vlivem sovětského vývoje i pod tlakem veřejného mínění přistoupilo k společenské přestavbě. Dlouhodobá nečinnost tváří v tvář rostoucím problémům totiž vážně ohrozila jeho mocenské postavení. Avšak vázán vlastní protireformní minulostí i zájmy byrokratických aparátů, usiluje stranické vedení omezit přestavbu na dílčí a polovičaté, nebo formální zásahy. Ve straně tak dochází k nové diferenciaci. Konzervativní síly se

obávají demokratizace společnosti a změr. politického systému, v nichž právem spátrují chrámení svých výsad, ukazují tvrdou ruku a naději spatřují v nezdaru sovětské přestavby. Avšak bez rozvoje demokracie a přichodu nových osobností nelze překonat nedůvěru pracujících v stranické a státní vedení a tedy ani vytvořit předpoklad pro úspěšnou přestavbu. Můžeme proto předpokládat, že zápas o demokracii a o skutečnou, neboť jen předstíranou přestavbu se stane osou politického vývoje v dohledné budoucnosti.

7. Za těchto podmínek vznáší význam celospolečenského nápravného hnutí s cílem prosadit demokratické a ucelené pojetí přestavby, dát jí reálný program a mobilizovat veřejné mínění k jeho plnění. Progresivní síly, nově zformované v průběhu posledních let, mohou v tomto směru účinně působit. Jejich složkou jsou oponentské a opoziční skupiny občanské iniciativy, právě tak, jako neoreformní síly v státních a společenských institucích i uvnitř KSČ a Národní fronty.

8. Přestavbu lze uskutečnit jen spojitym úsilím cílevědomé programovosti shora a svobodné tvůrčí iniciativy zdejší při plně fungující zpětné vazbě. Přestavba potřebuje demokratickou spolupráci všech vrstev, složek a skupin společnosti, jejich plnou aktivizaci v podmírkách zájmové, názorové i spolčovací plurality, jejich vzájemný konstruktivní dialog a kompromisní harmonizaci postojů. Politika nemůže být monopolem vládoucí strany, musí se stát všeobecně skutečně veřejnou, celonárodní, školou občanské odpovědnosti, kde všichni najdou své místo. Proto je základním požadavkem společenské přestavby úplná rovnoprávnost všech občanů před zákonem i v reálném životě, a to bez ohledu na světový názor, politické myšlení, náboženské přesvědčení, vzdělání, povolání, zámožnost nebo sociální postavení.

9. Naše společnost projevuje vůli vrátit se na cestu demokratického vývoje socialismu, pro nějž hovoří živé tradice, zkušenost i politické ztroskotání byrokratickodirektivní praxe normalizačního režimu. Má dost sil k vypracování promyšleného a přitažlivého programu přestavby i k jeho naplnění pokojnou prací a rozumnými obětmi. Uvolnění materiálních a duchovních zdrojů, jimiž disponujeme, může brzy přinést naplnění humanitních ideálů socialismu.

II. SOUDOBÝ SOCIALISMUS

10. Krcbba společenské krize v naší zemi a nezbytnost provést hluboké reformy obnažují základní otázky života národní pospolitosti a vyžadují znova je promýšlet. Už nemůže být pochyb o nezbytnosti radikálního rozchodu se stalinismem jako systémem brutální mocí nad společností. Historické a společenské kořeny stalinismu, různé varianty jeho praxe, včetně tzv. reálného socialismu, i jeho dogmaticko-sektářskou ideologii je třeba všeestranně osvětlit a zejména překonat. To však nestane. Očekává nás obtížnější úkol - kriticky přehodnotit samu podstatu socialismu, jeho smysl, základní hodnoty i cesty jeho dalšího rozvoje.

11. Úsilí o nalezení současné podoby socialismu je svou povahou mezinárodní. Podílejí se na něm oba základní proudy dělnického hnutí, komunistický a socialistický, různé myšlenkové i politické směry socialismu. Chceme přispívat k tomuto úsilí nepředpojatě, použením zkušenostmi posledních sedmdesáti let. Bez kritického a sebekritického zúčtování s minulostí a bez vyjasňování základních teoretických předpokladů nelze obrodit socialismus a klást spolehlivé základy rozvoji společnosti.

12. Společenská praxe prokázala, že socialismus není jednoznačný, předem vytvořený model nebo plán, který lidé jen trpně uskutečňují pod vedením byrokratických aparátů a ve jménu abstraktních cílů. Poustatou socialismu, o nějž usilujeme, je naopak svobodná, tvořivá činnost mas, zbavených všech form politického, hospodářského, kulturního a jiného útlaku. Chápeme socialismus jako trvalý proces změn společenské praxe i společenského vědomí, v němž politickým silám připadá úloha vytvářet, pestovat a zdokonalovat materiální i duchovní podmínky, umožňující co nejvíce aktivitu občanů a jejich scružení podle jejich vnitřní, svobodné volby.

13. Socialismus je pro nás společenstvím lidí, kteří vědomě navazují na všechny vymoženosti civilizačního rozvoje i lidské kultury - vysoký stupeň rozvoje výrobních sil, občanskou společnost, demokracii, humanitní práva - a usilují o jejich prohloubení a obohacení. Je to zřízení, v němž všechny jeho instituce přispívají k sebezdkonalování člověka a společnosti. Právě tyto znaky mu dodávají hluboce humanistický obsah. Jen takový socialismus odpovídá rozvinutému společenskému základu, našim tradicím a nové historické situaci.

14. Soudíme, že současnou podobu socialismu musí charakterizovat zejména demokratická samospráva svobodného lidu, efektivní pluralitní hospodářství, práce, osvobozená od vykořisťování a jiných odsuzujících nadpráv, občanská rovnost a spravedlnost, soubor sociálních jistot, záruk právního státu, rozvoj vzdělanosti a kultury, soulad lidských aktivit s přírodou jako základem života, jakož i rozvoj duchovních hodnot a tradic národních i internacionálních.

III. POLITICKÝ SYSTÉM

15. Základní smysl přestavby politického systému záleží v přechodu od byrokratickodirektivní reglementace společnosti a jejích aktivit k demokratickým formám a způsobům společenské samosprávy. Cílem je vytvořit pluralitní občanskou společnost, autonomně organizovanou a veřejně působící tak, aby lid měl reálný vliv na politiku státu. Základem takové společnosti musí být komplexní statut lidských práv, umožňujících vymezit pravomoci institucí státu a uvolnit prostor pro tvořivou iniciativu občanů, pro jejich samostatný přínos k rozvoji společnosti. Právě socialismus patřebuje realizovat lidská práva co nejplněji, a to tradičními postupy i novými cestami a prostředky, které odpovídají podmínkám všelidového společenství.

16. Demokracie je otevřené a průzračné veřejné dění, soutěžení názorů a postojů, svobodná diskuse o navržených programech, výběr mezi alternativami a jejich zástanci většinovým hlasováním, jímž se stanoví společenský zájem, první řád a perspektivní program. Proces demokratické iniciativy a tvůrčí aktivity je základem formování veřejného mínění jako významného nezávislého institutu, působícího podnětně, kriticky a hěpravně v politickém myšlení a rozhodování. Zabezpečit demokratické fungování veřejného života v jeho pluralitní různorodosti znamená mít politické strany, zájmové organizace, spolky, kluby a jiná společenská seskupení, působící na základě ústavy a zákonů natolik demokratických, aby zaručili svobodu politické činnosti i občanskou kázeň a odpovědnost.

17. Demokratické myšlení a jednání nezávisí jenom na institucionálním rámci, ale i na lidech, na jejich mrácní a politické vyspělosti. Demokratický systém není univerzální mechanizmus, který automaticky zaručuje svobody a práva, nýbrž pouze usnadňuje podmínky zápasu o lidské svobody. O výsledku rozhoduje reálný poměr politických sil a energie lidových mas. Po desetiletích omezené demokracie a převahy totalitních prvků moci je zapotřebí vyvinout mimořádné úsilí, aby se rozpravidlo obrodný proces demokratizace, který umožní učit se pravidlům o morálce politické hry a spoluútvářet institucionální rámec demokratického socialismu.

18. Demokratizace společnosti vyžaduje, aby lid přestal být pouhým předmětem mocenské manipulace a znovu se stal nejvyšším subjektem politiky. Prvním předpokladem toho je oddělení strany od státu a tím i odstranění mocenského monopolu KSČ. Monopol moci s nikým nesdílené, nekontrolované, v podstatě absolutní a vykonávané bez souhlasu společnosti, je přímým a naprostým popřením demokracie. Vedení strany a její aparát podnes svými usneseními direktivně řídí politiku státních orgánů od prezidenta a vlády až po národní výbory, určují rámec činnosti Národní fronty a jejích složek, rozhodují o osudu země a lidu. Takové pojetí a uplatňování vedoucí úlohy KSČ je v současném Československu politickým anachronismem, představuje jednu z přapříčin společenské krize a jeho prodlužování může krizi jen prohloubit.

19. Zrušit mocenský monopol KSČ znamená odstranit jak rozdíl mezi neplnoprávními občany a privilegovanými komunisty, tak i kádrovou nomenklaturu s výsadou komunistů přednostně nebo i výhradně obsazovat vedoucí funkce. Znamená to otevřít prostřednictvím konkursů cestu do řídící sféry schopným a kompetentním lidem bez ohledu na politickou příslušnost a poskytnout plnou autonomii složkám Národní fronty i společenstvím nezávislých občanů. Bez takových opatření nelze obnovit demokratická práva občanů.

20. Demokracie vylučuje jakýkoli mocenský monopol. Umožňuje však politickým silám, stojícím na půdě ústavy a zákonů, ucházet se o důvěru občanů a získávat ji obhažobou jejich zájmů, sladováním zájmů různých společenských vrstev a skupin,

vystihováním a prosazováním celospolečenských potřeb i nezíštnou službou veřejnosti. V podmírkách vyspělé a beztřídní spořnosti bude úspěšná a tedy i vedoucí ta politická síla, která předčí ostatní správností idejí, progresivitou koncepcí, odvahou i moudrostí činů, právě tak jako politickou zkušeností, organizační zdatností i morální bezúhonností svých členů. Právě proto je demokracie pevnou zárukou socialistického vývoje.

21. Potřeby přestavby a demokratizace společnosti vyžadují změnit charakter Národní fronty a systém "převodových pák" nahradit rovnoprávnými partnerskými vztahy. Účelné je pojetí Národní fronty jako dobrovolného sdružení politických stran a organizací politicky vlivných /odbory, svaz mládeže, svaz žen, svaz rolníků aj./ s dohodnutým statutem spolupráce. V uvolněném demokratickém klimatu mohou mimo Národní frontu působit další zájmové organizace, spolky a sdružení. Kritériem jejich legality a spolkových stanov bude ústava a jiné právní normy s vyloučením volontaristického rozhodování byrokratických orgánů o právu na existenci a vmešování do jejich činnosti.

22. Systém Národní fronty může hrát pozitivní úlohu, nebude-li znamenat potlačení plurality názorů, postojů a občanských aktivit. Mít vlastní názor, preferovat jisté aspekty problémů, vypracovávat nezávislé rozbory, formulovat alternativy uspojkování zájmů je právem každého občana, politické strany nebo jiné společenské organizace. Diskusní soutěžení různých názorů a variant může poskytnout veřejnosti prostor pro formování většinové a menšinové platformy, figurujících ve vzájemné opozici. V žádné společnosti nemůže existovat bezrozporný stav a trvalý soulad. Korektivem případných omyleů řídící sféry může být jen oponentura a konstruktivní opozice, která při sledování obecných cílů může dávat přednost jiným cestám a metodám jejich dosahování, jiným prioritám a tempům vývoje než oficiální kruhy. Pokud se tyto kruhy odchylují od deklarovaných cílů, stává se opozice mluvčím celé společnosti v zájmu její obnovy a rozvoje. Teze o antisocialismu jakékoli opozice je proto v našich podmírkách nezdůvodnitelná a politicky škodlivá.

23. Státní zřízení dosud převážně nese rysy autoritářskobyrokratického systému, protikladného systému samosprávnému. Demokratické zásady vyžadují dělbu moci na zákonodárnou, výkonné a soudní s příslušným mechanismem kontroly a výstavbu i obnovu státních orgánů pouze svobodnými volbami. V zastupitelských sborech zasedají poslanci, požívající osobní imunitu a ve své poslanecké činnosti odpovědní těm, kdo je zvolili.

24. ČSSR je federativní stát dvou národních republik. Byrokratický centralismus normalizačního období deformoval myšlenku i praxi federace nadřazením moci nad autonomní práva národů obou republik. Česká republika navíc postrádá některé důležité národní orgány. Je třeba dobudovat plně symetrický model federace a znova de-

fínovat a ústavně zakotvit demokratický statut obou republik, včetně práva z fede-
rativního svazku vystoupit. Federaci přísluší působit v oblasti společných státních
zájmů, účelné jednotné správy, integrace národního hospodářství, zahraniční a obran-
né politiky, dopravy a spojů, legislativních zásad apod.

25. Federace i národní republiky mají své vrcholné zákonodárné a výkonné orgány,
jakož i samosprávné národní výbory. Občané pověření výkonnou mocí nemohou být sou-
časně poslanci. Prezident republiky se volí ze dvou nebo více kandidátů, vážených
a autoritativních osobností, a to všelidovým hlasováním. Federální i národní vlády
řídí státní politiku v oblastech svěřených ústavou. Činnost vlád je otevřená a pod-
léhá kontrole příslušné sněmovny. Závažná rozhodnutí předkládá vláda k veřejné dis-
kusii, případně k referendu.

26. Volební systém se řídí demokratickým principem všle lidu v přímém, rovném
a tajném hlasování. Volí se z několika kandidátů navrhovaných stranami, společen-
skými organizacemi a zájmovými seskupeními. Je přípustná i samostatná kandidatura
nezávislých politiků.

27. Demokratická přestavba vyžaduje, aby se republika změnila v právní stát,
fungující bez mezer v soustavě zákonů a bez narušování přijatých právních norem.
Podstata právního státu je zákonodárné uznání a respektování stěžejních občanských
práv, dodržování zákonů, které chrání zájmy státu a vedou přesně hranici mezi tím,
co je zákonné a co ne. Naléhavé je zřízení Ústavního soudu, nezávislého a neodvola-
telného, s pravomocí pozastavit platnost zákona odporujícího ústavě, jakož i nezá-
vislého správního soudu.

28. Nezávislost soudců se uskutečňuje jen jejich vězaností zákonem a není naru-
šována politickými či jinými vlivy. Procesní řízení vychází z principu rovnoprávnos-
ti soudce, prokurátora a obhajoby a z presumpce nevinu obžalovaných. Výkon trestu
je správné vrátit orgánům justice, podléhajícím nezávislé kontrole.

29. Činnost bezpečnostních složek musí být vzorem úcty k ústavě a zákonům a pod-
léhat kontrole zastupitelských sborů i výkonných orgánů státu. Státní bezpečnost
by měla být oddělena od ministerstva vnitra, podřízena přímo federální vládě
a kontrolovala federálního shromáždění/ a zabývat se skutečnou protistátní činností.

30. Vytváření právního státu nemůže obejít otázku poslání ozbrojených sil vůbec.
Princip oddělení strany a státu klade problém postavení lidových milicí, které vzní-
kly svého času v třídní srážce jako ozbrojená složka KSČ. Tato situace dávno minula
a už po řadu let splývají jejich úkoly s úkoly SNB i armády /vybavení těžkými zbra-
nami/. Případnou obranu území republiky před vzdušnými výsadky, skupinami záškodní-
ků a pod. stačí zajišťovat armáda v součinnosti se SNB. Pokud by měly být zachovány
jednotky miličního typu, mohou je vytvořit a řídit jen demokraticky volené státní
orgány. Ochrana státních hranic by měla být svěžena armádě a pohraniční stráž by

měla být převedena pod velení ministerstva národní obrany.

31. V podmírkách přestavby a právního státu je účelné přezkoumat souhrn militarizace společnosti a podstatně ji omezit.

IV. SOCIÁLNĚ EKONOMICKÝ SYSTÉM

32. Československý ekonomický systém je ztělesněním utopické představy socialismu jako jediné člověkové továrny, jíž se centrálně přidělují vstupy a jejíž výstupy se opět ústředně rozdělují. Jádro tohoto systému je univerzální, vysoce koncentrovaná politicko-hospodářská moc nad všemi materiálními, energetickými a lidskými zdroji země.

33. Téměř čtyřicetileté působení této moci, stojící mimo reálnou hospodářskou sféru a popírající ekonomické zákonitosti, mělo vážné následky. Odtrhlo naše národní hospodářství od dynamiky světové ekonomiky, orientovalo vývoj jeho struktury v rozporu se zdroji, možnostmi a potřebami země, rozrušilo kontinuitu proporcionalního vývoje odvětví a vytvářilo málo účinné organizační formy průmyslu, zemědělství a dalších sektorů. Vyvolalo člověkové ohlášení výrobními silami, snížilo efekt mezinárodní směny, způsobilo těžké celospolečenské ztráty a zpomalilo růst životní úrovně obyvatelstva. Československo, které ještě v prvních poválečných letech patřilo k deseti hospodářsky nejvyspělejším zemím světa, nachází se dnes až v jejích čtvrté desítce a je předstíženo i některými rozvojovými zeměmi.

34. Tento ekonomický systém zároveň nedovolil pracujícímu člověku, aby se stal skutečně svobodným socialistickým hospodářem. Jeho postavení se zhoršilo i v důsledku rozvoje tzv. druhého ekonomickeho okruhu, který vyvolal polarizaci zámožnosti: vedle většiny lidí s průměrnými a nízkými příjmy vystoupila silná skupina bohatých černé a šedé ekonomiky s okázaným zpřísněním života a s vysokým podílem na veškerém jmění obyvatelstva.

35. Zásadní změna ekonomickeho mechanizmu se stala příkazem národní sebezáchovy. Vyžaduje v prvé řadě vymazat hospodářský systém z podmínek politiky a umožnit mu fungovat ve shodě s ekonomickými zákonitostmi. Přechod k plánovité regulovanému peněžnému tržnímu mechanismu představuje spolu s nutnými strukturálními změnami jedinou alternativu hrozící hospodářské katastrofy. Trh je stále nejúčinnějším mechanismem s širokými vlastními schopnostmi. Vyrovnává nabídku a poptávku, sbližuje hodnotu a cenu zboží i služeb, podporuje vědeckotechnickou inovaci, využívá mezinárodní dělby práce a směny, dynamizuje výrobu v progresivních směrech a uspokojuje plynule rostoucí lidské potřeby.

36. Působení peněžného tržního mechanismu je ovšem nezbytné doplnit regulacioními zásahy státu, který na základě vědeckých prognóz o růstu a změnách životních potřeb lidí plánuje klavní vývojové směry národního hospodářství. Jeho funkcí je analyzovat stav národního hospodářství z působení trhu, zjišťovat případné poruchy a činit krátky k

zamezení krizových jevů i k podpoře rovnoměrného, proporcionalně vyváženého a vzestupného rozvoje ekonomiky i veškerého společenského života. Nástroje státní regulace hospodářského vývoje jsou vlastní peněžně tržnímu mechanismu a mají v zásadě ekonomickou povahu.

37. Výkonná socialistická tržní ekonomika bude nevyhnutelně více sektorová. Každý sektor v ní svou povahou odpovídá požadavkům nejvyšší efektivnosti a produktivity práce v daném oboru podnikání a všechny sektory dohromady tvoří navzájem propojený a dobře fungující národní hospodářský celek. Vztahy mezi sektory i hranice mezi nimi jsou pružné a proměnlivé podle potřeb výkonnosti ekonomiky samé a podle rozvíjejících se potřeb společnosti.

38. Základní jednotkou velkovýroby by měl být státní podnik, jehož peněžně vyčísitelné společenské jmění se svěří do užívání pracovnímu kolektivu a podnikovému vedení a bude zdaněno spolu se ziskem a užitnou pracovní silou v zásadě rovným normativem. V oblasti dopravy, spojů, rozvodu energie a pod. mohou vznikat státní podniky řízené podle specifických pravidel hospodaření.

39. Vedle státních podniků mají významné místo družstevní podniky s výrobní, obchodní, služební a jinou činností. Družstvům je třeba vrátit původní demokratické zásady organizace, podnikání a kontroly, nenutit je k neúčelnému seskupování do velkých celků a nebránit jim v rozvíjení rozmanitých výrob a služeb. Určitou specifiku představuje družstevní sektor v zemědělství, který už využívá regulujících ekonomických nástrojů. V daleko větší míře by se měla sbližovat výroba zemědělských produktů s jejich zpracováním a podporovat vytváření sdružených zemědělsko-potravinářských komplexů obvykle družstevního typu.

40. Důležitou formou drobné řemeselné a živnostenské činnosti by mělo být soukromé podnikání s individuální či rodinnou prací, popř.s dalšími pracovními silami. Na území spravovaném národními výbory mohou i nadále působit komunální podniky pro služby obyvatelstvu, fungující rovněž na tržních principech.

41. Podmínky podnikání všech sektorů by měly být v zásadě rovné a umožňovat konkurenci. Předpokládá se rovněž obecně volný oběh kapitálu podle situace na trhu a k podpoře orientace do ekonomicky progresivních oborů. V těchto podmínkách bude třeba nově zaměřit poslání bank a velkoobchodu, obnovit existenci burzovní aktivity, informačních a zprostředkovatelských agentur, poradenství apod.

42. Rozvoj peněžně tržního hospodářství odstraní nedostatek pracovní síly, vyvolá potřebu její vyšší kvalifikace i výkonnosti a jejího nového rozdělení mezi sektory, odvětvími a obory. Zvlášt musí vzrůst počet pracovníků ve službách, školství a zdravotnictví. Nejdříve otázkou se stane změna kvalifikačního spektra, rekvalifikace a sociální zabezpečení lidí měnících profesi. V těchto podmínkách se budou muset obory plně věnovat ochraně a rozvoji zájmů a sociálních potřeb svých členů, včetně mládeže.

Její vstup do povolání, zejména dělnických, bude zasluhovat velkou pozornost jak odboru, tak pracovních kolektivů.

43. Nový ekonomický model vyžaduje komplexní přestavbu odměnování. Její hlavní zásadu by měla být sociální spravedlnost a patřičné ocenění vysoce kvalifikovaných čiností. Žádají nomenklaturní zásahy nejménější možnosti pro pracovníky **jakékoli** profesí dosahovat kvalifikacím vstupem a výkonností odpovídajícího vztahu odměny. Stanovení reálné odměny je třeba panechat kolektivním smlouvám a rozhodování rám pracujících podle výsledků hospodaření jednotlivých závodů, nikoliv ji vymezovat **závaznými tarify, preferencemi apod.** Státu přísluší stanovit pouze mzdové minimum, jakož i platové podmínky v námořnickatelských oborech /lékaři, učitelé, vojáci apod./.

44. Proces demokratizace, upevnování rovnoprávnosti občanů a sociální spravedlnosti by se měl promítnout do celé oblasti sociální péče, včetně systému důchodového zabezpečení. Všechny články sociální péče naléhavě vyžadují zdokonalení. Vzhledem k úrovni zdrojů je však předčasně neměrně rozvíjet bezplatnou sociální spotřebu.

45. Plénovitě regulovaná peněžně tržní ekonomika je v podmírkách demokracie a při správné hospodářské politice státu schopna plynulého a rychlého rozvoje. Je s to uspokojovat hmotné a kulturní potřeby všech členů společnosti a zabezpečovat jejich svobodný rozvoj, práci, vzdělávání i životní jistoty. Jedině v takových podmírkách mohou pracující překonat odcizení od společenského vlastnictví, hospodářských výsledků i ekonomického rozhodování. V neposlední řadě jen na tento základě lze odpovědět na vědeckotechnickou, ekonomickou a kulturní výzvu konce XX. století a znova vrátit naši zemi důstojnou místo ve světové hospodářské soutěži.

V. EKOLOGIE

46. Stav životního prostředí zejména v ČSR, ale i na Slovensku se dlouhodobě zhorší a blíží se nebezpečné úrovni. Vytváří se netradiční /u nás málo zmapovaný/ sektor ekologické politiky a jí musíme dát ve společenské činnosti patřičné místo, a tím v legislativě, tak ve všech dobrovolných sdruženích, včetně vznikajících iniciativ. Situace není zcela přehledná pro absenci celkových a pravdivých údajů o míře znečištění životního prostředí a jeho trendech.

47. Koncepte hospodářského rozvoje nadměrně zdůrazňující těžký průmysl s vysokou spotřebou energie a provázená nadměrným rozrůstáním městských sídlišť na úkor venkova, dlouhodobé zanechané ekologických důsledků takové koncepce a nedostatek prostředků věnovaných na ozdravění životního prostředí vyvolaly ekologické potíže značného rozsahu. Důsledkem je drastický růst civilizačních chorob, zhoršování zdravotního stavu dětí a snižování průměrného věku. Přehnaná chemizace zemědělství a jednostranné orientace na potraviny založené na živočišných bílkovinách a tucích se z 60% soustředí na zhoršování zdravotního stavu obyvatelstva. Předpisy o toxicích látkách

jsou staré /1967/ a zdaleka neodpovídají současnosti. I tyto předpisy se běžně ignorují, postupy za to jsou jen mírné a často blahovolně povolují výjimky. Nebyla věnována náležitá pozornost výstavbě ekologického průmyslu. ČPK před časem zamítla zřejmě jediný ucelený výzkumný program preventivní a následné ochrany životního prostředí, předložený Českým geologickým úřadem.

48. Úroveň znečištění životního prostředí zakádá politickou a morální odpovědnost státu i celé společnosti. Chybí však odvaha k radikální nápravě. Jsou nutné přísné zákonodárné akty, aby se zamazilo recidivám ekologických zločinů, a právě tak přísné postupy nejen malých, ale i koncepčních viníků. V systému státních orgánů je potřebí podstatně zvýšit vědeckou krovení územního plánování a vývoje osídlení, střežit ekologickou kázeň a k opravě škod věnovat maximálně možné prostředky. Je účelné převést část průmyslu vyzájemícího neprodejně zásoby a část zápojného průmyslu na výrobu ekologických potřeb, aby se neopakoval paradoxní stav, kdy nelze "prostavět" ani přidelenou /a zřejmě nedostatečnou/ částku 17 mld Kčs.

49. Rehabilitace životního prostředí je jedním z nejsložitějších úkolů společenské přestavby. Řešení je možné jen tehdy, podaří-li se vyvolat širokou iniciativu zdola, která poskytne nejen účelnou oponenturu, ale objeví i dosud neznámé možnosti. Aby však lidé mohli jednat v plném vědomí vážnosti situace, je třeba poskytnout ucelenou informaci o skutečném stavu a realizovat program osvěty pro celou společnost. Vzhledem k vážnosti ekologické krize by bylo chybou, kdyby se lidová aktivita směrovala jen do akcí, které více méně suplují nedostatky komunálních úklidových služeb, anebo kdyby se dokonce potírala jako podezřelé hnutí.

VII. INTELEKTUÁLNÍ SFÉRA

50. Všeobecně kulturní život národa, společenských skupin i jedinců patří k vrcholným cílům socialistických snah. Bohatstvím i mnohostranností duchovních hodnot se měří účinnost politiky i ekonomiky. Bez rozsáhlé, stálé se rozvíjející intelektuální sféry, bez jejího plného a ničim neomezovaného přispění k společenskému prospěchu není myslitelný žádný pokrok. Intelektuální sféra - myšlení, morálka, věda, vzdělanost, umění a další duchovní oblasti - utváří a přetváří člověka a společnost do vskutku lidské podoby.

51. Současný stav této sféry je dědictvím dlouholeté stagnace, způsobené sektorským, dogmatickým přístupem k duchovnímu životu lidí. Vyznačuje se úpadkem tvůrčího a kritického myšlení, občanské morálky, vědeckého bádání, lidového vzdělání a kultury. Krize intelektuální sféry tak přispívá k uvolňování sociálních vazeb, k atomizaci společnosti, ke konzumnímu způsobu života i k šíření nepříznivé ideově politické atmosféry v zemi.

52. Intelektuální hodnoty jsou spjaty především se společenskou působností vrstvy

inteligence, která představuje nejvýznamější koncentraci intelektuálního bohatství národa. Ve všech jejích generačních i profesních skupinách existuje utajený tvůrčí potenciál, schopný v demokratickém politickém ovzduší a ve spravedlivých pracovních podmínkách se hrát vysoce kladnou úlohu v přestavbě společnosti.

53. Předpoklady rozvoje intelektuálního života může vytvořit jen takový politický systém, který zabezpečí naprostou svobodu myšlení a hledání, poskytne materiální podporu vědě i výzkumu a vytvoří prostor pro uplatnění všech nadaných a tvůrčích lidí. Za těchto podmínek mohou důležitou úlohu sehrát i společenské vědy, které po desetiletí trpí dogmatickým znetvořením a odklonem od objektivní pravdy. Přeměna marxismu v uzavřený filozofický systém a povýšení takto ustrnulého učení na jedinou pravdu vedly ke stagnaci myšlení, k politické zkostnatělosti a posléze k ohrožení samé existence socialismu. Marxistické myšlení a socialistická praxe se mohou tvůrčím způsobem rozvíjet jen tehdy, budou-li se obohacovat veškerým pravdivým poznáním, k němuž lidstvo došlo.

54. Vědecká a výzkumná pracoviště vyžadují pro svou činnost tvůrčí svobodu, neomezovanou žádnou ideologickou ani kádrovou reglementací. Za kvalitu a kompetentnost vědeckých periodik i knižních publikací musí autonomě odpovídat jen autoři i redakce a vydavatelství. Do přístupných fondů vědeckých informačních středisek a knihoven patří veškerá nauková a odborná literatura bez ohledu na historickou úlohu či dnešní hodnocení autorovy osobnosti a jeho díla.

55. Věda představuje vše lidskou hodnotu a její pokroky nemohou být uzavřeny do národních nebo státních hranic. Proto je povinností státní politiky podporovat mezinárodní výměnu informací, časopisů i knižních publikací a umožnit vědcům široké mezinárodní styky.

56. Vzdělání a výchova mládeže je náročný, obtížný a odpovědný úkol. Neuvážené zásahy a byrokratické reglementování pedagogického procesu rozrušují výuku a výchovu. Škola musí klást do popředí pozorný vztah k dítěti, rozvíjet jeho nadání a sklony, dbát jeho zájmů a potřeb. V tom nerozhodují samoúčelné organizační změny, nýbrž kvalita školského prostředí, učebnic, pomůcek a především pedagogů.

57. Je v národním a společenském zájmu, aby se všem dětem dostalo vzdělání přiměřené jejich specifickým schopnostem a aby ani jeden mladý talent nepřišel nazmar. Diskriminaci dětí odvozenou od smýšlení či postavení rodičů, právě tak jako jejich privilegování z týchž důvodů je nutno považovat za porušení rovného ústavního práva na vzdělání, jehož důsledkem je úpadek intelektuálního potenciálu národa.

58. Obsah a metody školního vzdělávání mají rozvíjet každou mladou bytost podle jejich předpokladů ve svobodného, samostatné myslícího, morálně vyspělého, pracovně iniciativního a veřejně činného občana. Výchova proto ponechává dítěti a zvláště pak mladému člověku volbu individuálního světového názoru v přirozeném spolupůsobení

škol, rodiny a společenského prostředí. K rozvoji občanského vědomí dětí a mládeže přispívá škola i tím, že žákovské kolektivy si v zvykají na společenskou, národnostní a názorovou toleranci a učí se demokracii. Důležitým nástrojem této výchovy je žákovská a studentská samospráva.

59. Podnítit tvořivé a otevřené školské prostředí a učinit z něho "dílnu lidskosti" předpokládá poněchat pedagogickým sborům přiměřenou autonomii. Kvalifikaci a kvalitu pedagogických pracovníků by měla zajistit jejich vysokoškolská průprava, přijímání na základě konkursu, kompetentní inspekce a periodicky opakované atestační řízení.

60. Oblast školství a výchovy mládeže patří k společenským prioritám a jako taková musí být i materiálně daleko lépe zajištována než dosud. Platy pedagogů nesmí zaostávat za jinými kvalifikovanými profesemi.

61. Součástí socialistické intelektuální sféry je tvorba kulturních a uměleckých hodnot, vznikajících ve svobodném tvůrčím ovzduší, volně šířených a kriticky hodnocených. Pro takovou tvorbu je potřebí vytvářet politické a ekonomické předpoklady, zabezpečovat občanskou rovnoprávnost všech tvůrců i celospolečenskou platnost kritérií díla a odměňování autorů. Jen v těchto podmínkách je také možno překonat nepřirozenou existenci dvojí národní kultury, oficiální a paralelní. Česká kultura může být při veškeré pestrosti jen jedna, ať vzniká ve vlasti nebo v zahraničí a ať jsou její autoři jakéhokoli světového nebo uměleckého názoru.

62. Rozmanitost demokratické kultury tvoří nezávislí a svébytní umělci, kteří mohou vytvářet dobrovolné tvůrčí skupiny. Jednotný svaz může být pouze zájmovou, ochrannou a sociální institucí, fungující jako společenský partner státních orgánů. Svaz je demokraticky organizován a obecně přístupný všem umělcům daného oboru.

63. Kulturní zařízení jako vydavatelství, divadla, film, koncertní tělesa, galerie, muzea aj. je nezbytné považovat za autonomní tvůrčí dílny a ponechat jim svobodu veřejné činnosti. Jejich zřizovateli a provozovateli mohou být státní orgány, družstva, podniky, dobrovolná sdružení apod. Velkou péči zasluhuje umělecké školství, které je nutno převést do správy orgánů kultury.

64. Zdravý společenský vývoj vyžaduje plně uplatnit svobodu tisku a umožnit rozšíření existujících i vznikání nových časopisů. Je nadále neúnosné trpět havarijný stav české polygrafie, která urychleně potřebuje modernizaci a rozšíření kapacit. Počet státních zvýšení úrovně státních sdělovacích prostředků, rozhlasu, televize a filmu by prospělo vytvoření konkurenčních tvůrčích studií a autonomních českých i slovenských programů. Je také třeba zajistit úplnou a přesnou informovanost čtenářů a posluchačů, právě tak jako včasnost informací.

65. V duchovním životě mnoha občanů hraje důležitou roli náboženská víra spoje-

ná obvykle s příslušností k církvi. Svoboda svědomí je zakotvena v ústavě a je ne-dílnou součástí souboru občanských svobod. Věřící jsou právně a musí být i v praxi plnoprávnými občany. Je protiústavní bránit jim vyznávat veřejně svou víru a diskriminovat je v přístupu ke vzdělání, k nabytí zvolené kvalifikace nebo k vybranému povolání. Jejich důlem patří veškerá péče společnosti a státu, včetně svobodné volby náboženské nebo ateistické výchovy.

66. Vztah státu k církvím vyžaduje důkladné přezkoumání a nové přístupy. Církvím je nutno zabezpečit autonomii náboženské aktivity při zachování státní podpory jejich činnosti. Církevním činitelům a laickým aktivistům náboženských obcí je nutno otevřít prostor pro veřejnou aktivitu, na niž mají jako každý jiný občan ústavní právo.

67. Nově je třeba koncipovat funkce vládního říšadu pro církevní záležitosti, jehož hlavním posláním se musí stát péče o politické podmínky pro rozvoj náboženského života věřících a aktivity církví. Tak lze překonat konfliktní situaci na tomto poli v zájmu národní tolerance a ve prospěch přestavby.

VII. MEZINÁRODNÍ VZTAHY

68. Československo svou polohou v Evropě bylo a je tradiční křižovatkou vlivů, cest a hodnot ovlivňujících naše národní osudy. Po druhé světové válce se klíčovým prvkem staly vztahy se Sovětským svazem v rámci rozdeleného světa. Komplex světo-vých problémů a jejich vyhrocení v posledních letech si vynutily jak realističtější pohled na ně, tak i jejich řešení. Významným příspěvkem k tomu je nové myšlení, přestavba mezinárodních vztahů, důraz na globální všeobecné problémy. Atmosféra studené války a konfrontace postupně ustupují dialogu a hledání reálných řešení.

69. Začlenění Československa do socialistického společenství je závažným faktorem pro směr naší zahraniční politiky. Do poloviny osmdesátých let byly vztahy ve společenství určovány institucionálním internacionalismem /"společné výmožnosti socialismu" a "kolektivní odpovědnost"/. Tomu odpovídala v ideologii a politice "monolitní jednota" států. Teze zaměňující sovětsko-americké soupeření za projev boje socialismu a kapitalismu vedla k zosřevání mezinárodní situace i k vojenským intervencím.

70. Nyní nastala kvalitativní změna vyhlášením platnosti mezinárodněprávních zásad mírového soužití i pro vztahy mezi socialistickými státy s ohledem na prioritu všeobecných zájmů. To ne jen oponuje politice vojenských bloků, nýbrž i posiluje humanitní podstatu socialistických vztahů v pluralitním společenství, respektujícím identitu a svrchovanost každého člena.

71. Právě přestavba a demokratizace uvolňuje cestu k internacionálnímu socialistickému soužití se svobočnou výměnou názorů a zkušeností na všech úrovních, poskytu-

jí možnosti ke kvalitativně nové hospodářské spolupráci a vzájemně výhodné dělbě práce v rámci socialistické i širší evropské integrace.

72. Náprava deformací a chyb spjatých s předchozím obdobím vyžaduje pravdivě zhodnotit události roku 1968 a vojenskou intervenci proti Československu. Nejde jen o vyjasnění temného místa v našich vztazích, ale především o posílení důvěry v novou politiku sovětského vedení ve světě a zvláště u nás.

73. Vůči všem ostatním zemím má československá zahraniční politika uplatňovat zásady mírového soužití na základě uznání skutečného stavu věcí i vzájemného porozumění při řešení konkrétních otázek. Realistické myšlení v oficiální politice i v činnosti evropských hnutí postupně tříší spěktrum politických sil ve prospěch myšlenky "společného domu".

74. Pro československou zahraniční politiku vůči západním státům a společenstvím vzniká nezbytnost oživit silně utlumené, především hospodářské vztahy s cílem pozvednou technologickou úroveň průmyslu a urychleně řešit kritické ekologické problémy. Nevyužíváme dosud výhody z naší polohy a specifity v Evropě. Tranzit lidí a zboží, zanebdávání turistického ruchu a promarněné možnosti našeho lázeňství vyžadují radikální nápravu a modernizaci.

75. Poklesla váha ČSSR jako kulturně a průmyslově vyspělého státu i v zemích třetího světa a dodávky zbraní to nespraví. Nůžky mezi Severem a Jihem se dále rozwírají a zde se nabízejí možnosti zvýšit vývoz intelektuálního potenciálu ke zkvalitnění poradenství na zaostalých úsecích jejich vývoje, předně školství a zdravotnictví. Takto navázaná spojení se projeví i v oblasti obchodní a hospodářské.

76. Větší a zasvěcené pozornosti zaslouží československá účast v práci OSN, jejíž autoritu je třeba podporovat a využívat jejího vlivu k upevnění bezpečnosti a spolupráce národů i k řešení globálních všeobecných problémů. Práce OSN a jejích specializovaných organizací by měla být u nás více propagována a náš příspěvek k účinnosti OSN více založen na opravdovosti přestavby našich společenských poměrů a na důsledném úsilí o řešení problémů s respektem k jiným národům.

74. Součástí tvorby a šíření pásmu důvěry v Evropě musí být nová obranná politika státu. Plnění spojeneckých závazků nebrání přihlásit k současné tendenci zmírňování napětí. Je potřebné vyvinout iniciativu v jednání o snížení armád a výzbroje obou bloků a o odchodu dočasně umístěných sovětských vojsk z našeho území. Spolu se spojenci bychom měli prosazovat postupnou demilitarizaci ve střední Evropě.

78. Zvýraznění obranného rázu vojenské doktríny Varšavské smlouvy a postupující kroky v odzbrojení nutí k úvaze o zesílení našeho aktivního příspěvku k omezování konvenční výzbroje a snižování vojenských výdajů /případně zkracování vojenské základní služby/, z toho ve prospěch rychlejšího a efektivnějšího sociálně ekonomicko-

kého rozvoje.

79. Náš podpis helsinských a následných dokumentů představuje i závazek zaručit a chránit lidská práva a občanské svobody. Jeho plnění je kritériem opravdovosti míru milovné politiky všech států, včetně našeho. Bez trvalých důkazů o faktickém dodržování těchto i dalších závazků klesá důvěra a ochota druhých signatářů k intenzivnější spolupráci s námi i v jiných oblastech. Je třeba tuto spojitost pochopit a vyvodit z ní závěry v zákonodárství i v praktické politice.

80. Veřejné diskuse vnitřní i mezinárodní, podpora občanských iniciativ a živé kontakty na všech úrovních jsou podstatné pro plnění těchto závazků. Mělo by se stát běžnou normou, že nic a nikdo nebude bránit kontaktům, které přispívají vzájemnému poznání, mírové spolupráci, rozvoji demokracie a humánního socialismu.

VIII. POSLÁNÍ A ČINNOST KLUBU CBRCDA

81. Řešení součobé krize není výlučnou záležitostí žádné jednotlivé společenské síly, byť nyní hraje sebedůležitější úlohu, nýbrž společnosti jako celku. Účast nejrůznějších hnutí na překonání nepříznivého stavu a jejich vzájemná spolupráce jsou předpokladem nalezení východiska z krize. Vyslovujeme se pro demokratickou a socialistickou cestu z nynějších obtíží a jsme ochotni pro jejich úspěch pracovat. Právě pro tuto naši volbu považujeme za nezbytné, aby se ze společného úsilí nevylučoval nikdo, pokud respektuje ústavu a zákony a stojí na půdě demokratické politického úsilí.

82. Za nejvhodnější formu spolupráce různých společenských sil považujeme otevřený dialog na rovných základech, dialog, z něhož nejsou předem vylučováni ti, kteří mají odlišná stanoviska, a v němž se nevyhlašují žádné tabu. Jen tak lze dospět k národní dohodě, jež je hlavním politickým předpokladem budoucího společenského rozvoje.

83. Svůj vklad do této úsilí chceme uskutečňovat formou dialogu s občany, s občanskými iniciativami a neformálními seskupeními, s příslušníky všech politických stran, s představiteli státní moci a správy i s levicovými, socialistickými silami v zahraničí. V klubu vytváříme prostředí ke svobodné výměně názorů na stav a vývoj naší společnosti, na obsah a formy jejích nezbytných přeměn.

84. Klub si klade za cíl formulovat rozumná a prospěšná východiska, která by uspokojila oprávněné požadavky širokých vrstev společnosti a pomohla zahájit demokratickou přestavbu politických a státních institucí. Právě tento dokument obsahuje první pokus o programové teze, které mají otevřený diskusní charakter. Budou podrobeny kritickému posouzení jak na půdě klubu, tak na setkáních se zástupci oficiálních institucí i neformálních sdružení. K jednotlivým závažným programovým bodům a dalším aktuálním otázkám života společnosti budeme pořádat diskuse, podněcovat

výzkum ve společenských vědách, organizovat tématické semináře, diskuse odborníků, večery otázek a odpovědí a otiskovat příspěvky v časopise Dialog.

85. Hodláme též zaujmít samostatná stanoviska k otázkám, které vzbuzují pozornost veřejnosti, ovlivňovat její postoje a zároveň naslouchat jejímu hlasu.

archiv
bezpečnostních
složek